

Finansdepartementet

Høringsnotat 7. juli 2010

Forslag til lov om Statens innkrevingsentral

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING OG SAMMENDRAG	3
2	BAKGRUNN.....	5
2.1	INNLEDNING	5
2.2	GENERELT OM VIRKSOMHETEN TIL STATENS INNKREVINGSSENTRAL	5
2.3	BEHOVET FOR NÆRMERE REGULERING AV VIRKSOMHETEN TIL STATENS INNKREVINGSSENTRAL	8
3	DET GENERELLE GRUNNLAGET FOR VIRKSOMHETEN TIL STATENS INNKREVINGSSENTRAL.....	10
3.1	GJELDENE RETT.....	10
3.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	10
3.2.1	<i>Plassering av de nye bestemmelsene i lovverket</i>	<i>10</i>
3.2.2	<i>Regulering av fremgangsmåten ved tildeling av innkrevingssoppgaver til Statens innkrevingssentral</i>	<i>12</i>
3.2.3	<i>Regulering av andre oppgaver som tildeles Statens innkrevingssentral</i>	<i>14</i>
4	UTENRETTSLIG INNKREVING	15
4.1	GJELDENE RETT.....	15
4.1.1	<i>Utgangspunkter</i>	<i>15</i>
4.1.2	<i>Lempning.....</i>	<i>15</i>
4.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	16
4.2.1	<i>Utsendelse av fakturaer, betalingsoppfordringer og purringer</i>	<i>16</i>
4.2.2	<i>Lempning av innfordringshensyn</i>	<i>16</i>
4.2.3	<i>Lempning av billighetshensyn</i>	<i>16</i>
4.2.4	<i>Klage</i>	<i>17</i>
4.2.5	<i>Unntak.....</i>	<i>18</i>
5	TVANGSINNFORDRING	19
5.1	GJELDENE RETT.....	19
5.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	21
6	FORSLAG OM UTVIDET MOTREGNINGSADGANG.....	23
6.1	GJELDENE RETT.....	23
6.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	23
7	FORHOLDET TIL FORVALTNINGSLOVEN.....	25
7.1	GJELDENE RETT.....	25
7.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	25
8	FORHOLDET TIL TVANGSFULLBYRDELSSESLOVEN.....	27
8.1	GJELDENE RETT.....	27
8.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	30
9	INNHEITING OG VIDEREFORMIDLING AV OPPLYSNINGER	32
9.1	GJELDENE RETT.....	32
9.1.1	<i>Behov for å innhente opplysninger om skyldneren.....</i>	<i>32</i>
9.1.2	<i>Informasjonskilder</i>	<i>32</i>
9.1.3	<i>Grunnlag for informasjonsinnhenting.....</i>	<i>33</i>
9.1.3.1	<i>Utgangspunkt.....</i>	<i>33</i>
9.1.3.2	<i>Tvangsfullbyrdsesloven § 7-12</i>	<i>33</i>
9.1.3.3	<i>Tvangsfullbyrdsesloven § 5-7 annet ledd.....</i>	<i>34</i>
9.1.3.4	<i>Ligningsloven § 3-13 nr. 2.....</i>	<i>34</i>
9.1.3.5	<i>Arbeids- og velferdsetatens registre.....</i>	<i>35</i>
9.1.4	<i>Begrensninger i adgangen til å innhente informasjon</i>	<i>35</i>
9.1.5	<i>Videreformidling av opplysninger fra Statens innkrevingssentral til andre namsmyndigheter</i>	<i>35</i>
9.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	36

9.2.1	Innhenting av informasjon.....	36
9.2.2	Videreformidling av opplysninger.....	37
10	INNSYN I OPPLYSNINGER.....	38
10.1	INNLEDNING	38
10.2	SKYLDNERENS INNSYNSRETT.....	38
10.2.1	Gjeldende rett.....	38
10.2.2	Departementets forslag og vurderinger.....	38
10.3	FORHOLDET TIL OFFENTLEGLOVA.....	39
11	FORHOLDET TIL INKASSOLOVEN.....	40
11.1	GJELDENDE RETT.....	40
11.1.1	Utgangspunkter	40
11.1.2	Inkassolovens anvendelsesområde	40
11.1.3	Egeninkasso og fremmedinkasso	41
11.1.4	God inkassoskikk – generalklausulen i inkassoloven § 8	42
11.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG.....	43
12	FORSLAG TIL NY BESTEMMELSE OM FORSINKELSESENTER.....	44
12.1	GJELDENDE RETT.....	44
12.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG.....	44
13	PARTSSTILLING.....	45
13.1	GJELDENDE RETT.....	45
13.2	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG.....	45
14	INNKREVIING AV KRAV PÅ ERSTATNING FOR PERSONSKADE VOLDT VED STRAFFBAR HANDLING SOM ER IDØMT I SIVIL SAK	46
15	OPPHVELSE AV HJEMMELEN FOR Å BEREENE RENTER AV BØTER.....	48
16	ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER.....	49
17	MERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSENE I LOV OM STATENS INNKREVIINGSSENTRAL.....	50
18	UTKAST TIL LOV OM STATENS INNKREVIINGSSENTRAL	53
19	UTKAST TIL ENDRINGER I LOV 26. JUNI 1992 NR. 86 OM TVANGSFULLBYRDELSE	55
20	UTKAST TIL ENDRINGER I LOV 22. MAI 1981 NR. 25 OM RETTERGANGSMÅTER I STRAFFESAKER	56
21	UTKAST TIL ENDRINGER I FORSKRIFT 9. AUGUST 1991 NR. 543 OM GEBYR OG RENTER PÅ BØTER.....	57

1 Innledning og sammendrag

Det sentrale lovgrunnlaget for virksomheten til Statens innkrevingsentral (SI) fremgår i dag av straffeprosessloven § 456. Virksomheten er ellers regulert av bestemmelser gitt i lov, forskrift, interne instruksjer og avtaler.

Reglene om SI er på enkelte områder uklare, og nye oppgaver for SI med innhenting, systematisering og videreformidling av opplysninger om skyldnere krever nærmere regulering.

Finansdepartementet foreslår å samle reglene om utenrettslig innkreving om SI i en egen lov, med adgang for departementet til å fastsette nærmere regler i forskrift. Departementet forslår at reglene om materiell innfordring reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven. Det foreslås samtidig å avklare forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven, forvaltningsloven og inkassoloven. Videre foreslås å utvide SIs adgang til innhenting av opplysninger på enkelte områder.

I kapittel 2 gis en nærmere redegjørelse for bakgrunnen for lovforslaget.

I kapittel 3 omtales det generelle rettslige grunnlaget for SIs virksomhet. Forslaget om å samle reglene for SIs utenrettslige innkreving i en særskilt lov, begrunnes. Det foreslås at dagens ordning for tildeling av oppgaver til SI videreføres, hvor SI tildeles innkrevingsoppgaver både ved lov og departementsbeslutning. Det foreslås også en lovforankring av oppgavetildeling og samarbeidsformer som går ut på annet enn at SI overtar innkrevingen av krav.

I kapittel 4 omtales SIs utenrettslige innkrevingsvirksomhet. Det foreslås at adgangen for SI til å innvilge avdragsordninger og betalingsutsettelse videreføres. Departementet foreslår også at SI som utgangspunkt skal gis myndighet til å sette ned krav helt eller delvis når hensynet til både innfordringen og skyldneren taler for det. Dette innebærer en nyordning i forhold til gjeldende rett.

I kapittel 5 omtales SIs tvangsinnfordring. Det foreslås at utgangspunktet bør være at SI har særnamsmyndighet for de krav SI har innkrevingsansvar for. Det foreslås en generell hjemmel for SI til å beslutte utleggstrekk og utleggspant når SI er gitt myndighet til å innkreve et krav.

I kapittel 6 omtales SIs motregningsadgang nærmere. Det foreslås at SIs adgang til å motregne utvides, slik at SI får tilsvarende motregningsadgang som skattemyndighetene.

I kapittel 7 omtales forholdet til forvaltningsloven. Det foreslås at forvaltningsloven gis anvendelse på SIs innkrevingsvirksomhet så langt den passer. For beslutninger om avslag om lemping på innfordringsmessig grunnlag foreslås unntak fra forvaltningsloven § 25 om begrunnelse slik at et avslagsvedtak kan begrenses til å omfatte opplysninger som nevnt i forvaltningsloven § 25 første og annet ledd. Det foreslås videre at det ikke skal være adgang til å påklage avgjørelser om lempning.

I kapittel 8 omtales forholdet til tvangsfullbyrdelsesloven. Det foreslås at tvangsfullbyrdelsesloven gis anvendelse for SIs tvangsinnfordring.

I kapittel 9 omtales SIs innhenting og videreformidling av opplysninger om skyldnere. Det foreslås at SI uhindret av taushetsplikt skal kunne innhente opplysninger av betydning for den

virksomhet SI driver, fra offentlige og private registre. Bestemmelsen som i dag er inntatt i straffeprosessloven § 456 siste ledd om SIs videreformidling av opplysninger foreslås videreført.

I kapittel 10 omtales adgangen til innsyn i opplysninger hos SI, herunder forholdet til offentleglova. Det foreslås ingen endringer i forhold til gjeldende rett.

I kapittel 11 omtales forholdet til inkassoloven. Prinsippet om at SIs innkreivingsvirksomhet skal skje i henhold til god inkassoskikk foreslås lovfestet. Det foreslås for øvrig ikke å gi inkassolovens bestemmelser anvendelse på SIs innkreivingsvirksomhet.

I kapittel 12 omtales forsinkelsesrenter på de krav SI krever inn. Det foreslås en generell bestemmelse om renter ved forsinket betaling av krav når betaling ikke skjer rettidig og det ikke er gitt andre bestemmelser om renter, avgifter eller gebyrer. Det foreslås at renter i slike tilfeller beregnes fra det tidspunkt kravet er overført til SI og frem til betaling skjer, men likevel slik at renter tidligst påløper fra forfallstidspunktet for kravet. Det foreslås videre at renten beregnes etter satser som tilsvarende til enhver tid gjeldende rente fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven og at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om beregningen, herunder bestemme at det ikke skal beregnes renter for enkelte kravstyper.

I kapittel 13 foreslås regler om SIs partsstilling. Det foreslås at SI skal kunne begjære konkurs og generelt opptre som fordringshaver i saker om gjeldsforhandling, gjeldsordning, behandling av dødsbo, tvangsakkord og konkurs.

I kapittel 14 omtales regler om innkreiving av krav på erstatning for personskade voldt ved staffbar handling som er idømt i sivil sak.

I kapittel 15 foreslås det å oppheve hjemmelen for å beregne renter av bøter.

Forslagets økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 16.

Merknader til de enkelte bestemmelser i lov om Statens innkreivingsentral er inntatt i kapittel 17, mens departementets lovutkast er inntatt i kapittel 18,19, 20 og 21.

2 Bakgrunn

2.1 Innledning

SI ble opprettet i 1990 og organisert som et forvaltningsorgan administrativt underlagt Justisdepartementet. I 2001 ble det faglige og administrative ansvaret overført til Finansdepartementet.

Målsettingen med opprettelsen av SI var å effektivisere og rasjonalisere innkrevingen av i første rekke bøter, men også saksomkostninger, inndragninger, erstatninger og oppreisning tilkjent i offentlige straffesaker. Frem til opprettelsen av SI hadde bøteinnkrevningen ligget hos politiet.

I årene etter 1990 har innkreivingsoppgaver for stadig flere statlige oppdragsgivere blitt overført til SI. Dette har skjedd ved at det i særlovgivningen er inntatt bestemmelser som legger innkreivingsansvaret til SI.

SI håndterer i dag innkreivingsoppgaver på vegne av 20 statlige organer for til sammen om lag 130 ulike kravstyper. Det er besluttet overføring av innkreivingsoppgaver fra om lag 10 andre statlige organer til SI i løpet av 2010.

Virksomheten i SI har økt betydelig siden etableringen. I 2009 mottok SI om lag 1 200 000 krav til innkreiving, og innkreivde totalt ca 3,2 milliarder kroner. Til sammenligning utgjorde totalt innkreivd beløp om lag 350 millioner kroner i 1990.

I tillegg til innkreivingsoppgavene utfører SI andre tjenester for statlige oppdragsgivere. SI fører det sentrale bøteregisteret for politiet. Videre drifter og supporterer SI politiets lønns- og økonomisystemer. SI er også tillagt ansvaret for drift og brukerstøtte av system og applikasjoner som benyttes i saksbehandlingen av det alminnelige namsmannsapparat ved tvangsfullbyrdelse, gjeldsordning og andre sivile gjøremål. Dette systemet benyttes også av forliksrådene. SI har videre utviklet et felles saksbehandlingssystem som i fremtiden vil ha en sentral rolle i forbindelse med innhenting og videreformidling av registeropplysninger om skyldnere til andre namsmyndigheter. Det er etablert en egen database ved SI for registrering av utleggsforretninger (UB) fra alle namsmyndighetene i Norge. Denne basen skal benyttes til samordning av utleggstrekk fra namsmyndighetene, for å hindre at trekk i lønn eller trygd blir urimelig store. Fra UB videreformidles visse opplysninger til Løsøreregisteret for kredittopplysningsformål.

I 2009 hadde SI om lag 353 ansatte.

2.2 Generelt om virksomheten til Statens innkreivingssentral

SIs virksomhet går først og fremst ut på å gjennomføre utenrettslig innkreiving og tvangsinnfordring for ulike statlige oppdragsgivere.

Hvilken myndighet SI har i det enkelte tilfelle, beror på innholdet i den lov, forskrift, instruks eller avtale som danner grunnlaget for SIs innkreiving av det aktuelle krav. Dette varierer i dag.

Når ansvaret for innkreivingen av en kravstype er lagt til SI, har SI i de aller fleste tilfeller myndighet til å forestå både utenrettslig innkreiving og tvangsinnfordring.

Med utenrettslig innkreving menes alle de skritt som tas av enhver kreditor for å inndrive et krav, frem til det begjæres tvangsinnfordringstiltak som utleggspant i skyldnerens formuesgoder eller utleggstrekk i løpende ytelser som skyldneren mottar.

SIs myndighet under den utenrettslige innkrevingen varierer fra at SI er gitt full kreditorposisjon (det vil si at SI har overtatt eierskapet til kravet) til at SI er ren inkassator på vegne av kreditor. Med full kreditorposisjon kan SI for eksempel inngå avtale om avdrag, om utsettelse av avdrag og avskrive krav.

Med tvangsinnfordring menes alle de skritt som tas for å stifte utleggspant eller å etablere utleggstrekk overfor skyldneren. Dette er tiltak som kreditorer normalt ikke kan foreta selv, uten å gå gjennom de alminnelige namsmenn.

For de fleste krav SI har innkrevingsansvar for, er SI tildelt særnamsmyndighet, det vil si myndighet til selv å stifte utleggspant eller etablere utleggstrekk. I noen tilfeller har SI begrenset særnamsmyndighet, slik at det bare kan tas utleggstrekk. Dette gjelder blant annet krav som inndrives i medhold av vegtrafikklovens § 38 annet ledd. I andre tilfeller har SI ingen særnamsmyndighet. Dette gjelder innkreving av saksomkostninger for Norsk Pasientskadeerstatning og Pasientskadenemnda samt privatrettslige krav fra Forsvarsbygg.

Ordninger med særnamsmyndighet gjelder fra gammelt av. Særnamsmenn er i dag skatteoppkrevere, skattekontorene, NAV innkrevingsentral og SI.

Dersom SI ønsker utleggspant utover det SI har kompetanse til å beslutte, vil SI kunne inngi begjæring om utleggspant til de alminnelige namsmenn.

Som for de alminnelige namsmenn må det foreligge et tvangskraftig tvangsgrunnlag for at SI skal kunne stifte utleggspant eller beslutte utleggstrekk. For samtlige krav hvor SI har særnamsmyndighet er kravet enten tvangsgrunnlag for utlegg som følge av særskilt lovbestemmelse, eller det følger av et alminnelig tvangsgrunnlag.

SI er et forvaltningsorgan, og den virksomhet organet driver omfattes som utgangspunkt av forvaltningsloven.

Enkeltvedtak truffet av SI kan påklages til Finansdepartementet i medhold av forvaltningsloven. Fordi kreditortiltak om innkreving normalt ikke regnes som enkeltvedtak, faller mesteparten av SIs vedtak utenfor klageadgangen.

Ved innkreving av bøter og andre pengekrav i straffesaker vil SI være underlagt instruksjonsmyndighet fra overordnet påtalemyndighet, både generelt og i enkeltspørsmål.

SIs avgjørelser i forbindelse med innkreving av straffeprosessuelle krav vil kunne påklages til statsadvokaten i det distrikt hvor tiltalen eller forelegget ble utferdiget, jf. påtaleinstruksen § 30-12, jf. § 30-2. Unntak gjelder for utleggstrekk, hvor klagen skjer til tingretten etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 5-16, jf. § 7-26. Ved generelle anliggender skal klagen sendes statsadvokatene i Nordland som avgjør klagen.

07.07.2010

Når SI utøver særnamsmyndighet, oversendes klager på tvangsgrunnlag og klage over tvangsinnfordringen til tingretten for avgjørelse etter de alminnelige regler i tvangsfullbyrdelsesloven.

2.3 Behovet for nærmere regulering av virksomheten til Statens innkrevingssentral

Etter hvert som SIs virksomhet har vokst, har SI fått en omfattende kontaktflate mot en rekke oppdragsgivere, skyldnere og offentlige myndigheter. En virksomhet av det omfang som SI driver bør ha klare og lett tilgjengelige rettslige rammer. Dette gjelder ikke minst når SI driver myndighetsutøvelse med bruk av tvangsmidler.

Bestemmelser om SI er i dag spredt i en rekke lover, forskrifter, instruksjoner og avtaler. Dette gjør regelverket vanskelig tilgjengelig.

Departementet ser det som hensiktsmessig i størst mulig utstrekning å etablere generelle regler for SIs virksomhet. Dette vil bidra til å skape forutberegnlighet når det gjelder konsekvensene av å legge ansvaret for innkreving eller tvangsinnfordring til SI.

Ettersom SI driver tvangsinnfordring som et stykke på vei tilsvarer hva det alminnelige namsapparat foretar seg på vegne av andre kreditorer, er det behov for regulering av SIs virksomhet som tilsvarer den regulering det alminnelige namsapparat er underlagt. Selv om det er klart at tvangsfullbyrdslovens bestemmelser i stor grad gjelder for SI på tilsvarende måte som for det alminnelige namsapparat, er det fortsatt en del uavklarte spørsmål. Dette er ikke tilfredsstillende, noe som tilsier at det gis særlige regler.

Det rettslige hovedlovgrunnlaget for SIs virksomhet er i dag straffeprosessloven § 456. Bestemmelsen inneholder dels regler av generell karakter som får anvendelse ved innkreving av alle krav, og dels regler som bare gjelder ved innkreving av krav som springer ut av straffeprosessen (straffeprosessuelle krav). Nærmere regler om innkrevingen av straffeprosessuelle krav er gitt i forskrift, herunder i påtaleinstruksen. For andre krav enn straffeprosessuelle krav er SIs innkreivingsvirksomhet dels regulert i særlovgivningen med tilhørende forskrifter, og dels i avtaler mellom SI og den enkelte oppdragsgiver.

Behovet for en samlet og overordnet regulering av SIs virksomhet har økt gradvis ettersom stadig flere kravstyper er overført til SI. Plasseringen av de generelle bestemmelsene om SI er historisk betinget, og straffeprosessuelle krav utgjør etter hvert en prosentvis synkende andel av kravsmassen. Dette tilsier at det fremstår som stadig mindre naturlig at sentrale deler av grunnlaget for SIs virksomhet er regulert i straffeprosessloven.

De øvrige bestemmelsene som regulerer SIs virksomhet, gir i varierende utstrekning veiledning om hvilke regler som gjelder under innkrevingen. På flere områder er det i dag et uklart forhold mellom SIs saksbehandling og sentrale bestemmelser i forvaltningsloven, tvangsfullbyrdsloven og inkassoloven. En lovmessig avklaring av disse spørsmålene bør etter departementets oppfatning skje utenfor straffeprosessloven.

SI er i stor utstrekning avhengig av å innhente taushetsbelagt informasjon fra eksterne kilder til bruk både under sin egen tvangsinnfordring og for videreformidling til andre namsmyndigheter. I et felles saksbehandlingssystem (SIAN) er det slik at de alminnelige namsmenn via SI gis tilgang til omfattende informasjon om skyldnerens inntekts- og formuesforhold. Fra og med 1. mars 2008 ble første fase i en informasjonsdatabase (utleggsdatabasen) satt i drift. Denne utleggsdatabasen innebærer at alle beslutninger om utlegg og utleggstrekk foretatt av ulike namsmyndigheter skal registreres. Utleggsdatabasen innebærer videre at SI blir brukt til informasjonsutveksling namsmyndighetene imellom, og for videreformidling av utleggsinformasjon fra samtlige namsmyndigheter til

Løsreregisteret. SIAN og utleggsdatabasen omtales i det følgende for enkelthets skyld som ”det felles saksbehandlingssystemet”. Hvor langt SIs adgang til å innhente taushetsbelagt informasjon til bruk i det felles saksbehandlingssystemet strekker seg, er uklart. Den rolle det er lagt opp til at SI skal ha i samarbeidet mellom de ulike namsmyndighetene, gjør det nødvendig med en avklaring av SIs adgang til å innhente taushetsbelagt informasjon fra tredjemenn. Også dette er spørsmål som bør avklares utenfor straffeprosessloven.

Spredningen av bestemmelsene om SIs virksomhet og den manglende avklaringen av forholdet til sentral lovgivning bidrar til at SIs rolle og myndighet i innkrevingssaker fremstår som uklar for oppdragsgivere, skyldnere og domstoler. Dette er uheldig, særlig tatt i betraktning det omfang SIs innkreivingsvirksomhet har fått. Et stort antall personer berøres hvert år av SIs virksomhet, og de beslutninger som treffes vil kunne få stor betydning for den enkelte. Hensynet til skyldnernes rettssikkerhet tilsier en samlet og overordnet regulering av SIs virksomhet med sikte på å trygge den enkeltes interesser og motvirke vilkårlighet under innkrevingen.

Departementet mener den delen av SIs virksomhet som gjelder materiell tvangsinnfordring bør reguleres i den generelle tvangsfullbyrdelsesloven, men med særskilte referanser til SI. Dette gjelder regler om utlegg og utleggstrekk samt klage over SIs tvangsfullbyrdelse. Departementet foreslår derfor at regler om SIs kompetanse til selv å forestå tvangsinnfordring reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven, mens regler som retter seg mot utenrettslig innkreving reguleres i egen særlov om SI.

3 Det generelle grunnlaget for virksomheten til Statens innkrevingssentral

3.1 Gjeldende rett

Den grunnleggende hjemmelen for SIs innkrevingsvirksomhet følger av straffeprosessloven § 456 første ledd som lyder slik:

”Bøter og andre pengekrav som er tilkjent i en offentlig straffesak, innkreves av Statens Innkrevingssentral. Innkrevingssentralen innkrever dessuten de krav som den etter annen lov eller departementets bestemmelse er pålagt å innkreve.”

At hjemmelen for SIs innkrevingsvirksomhet er inntatt i straffeprosessloven har sin bakgrunn i at SI opprinnelig forestod innkreving av straffeprosessuelle krav, jf. § 436 første punktum. Annet punktum ble tilføyd som følge av at SI utover 1990-tallet i stadig større utstrekning fikk innkrevingsoppdrag fra andre statlige oppdragsgivere.

For at SI skal kunne inndrive et krav er det en forutsetning at SI har hjemmel i lov eller departementsbeslutning, jf. § 456 første ledd annet punktum. Selv om forholdet mellom SI og den enkelte oppdragsgiver i de fleste tilfeller er nærmere regulert i særskilte avtaler mellom oppdragsgiver og SI, er altså avtalegrunnlag alene ikke tilstrekkelig for at SI skal kunne overta innkrevingen av krav.

Selv om det i utgangpunktet er tilstrekkelig med departementbeslutning, har SI frem til i dag - uten unntak - blitt tildelt nye innkrevingsoppgaver ved lov. Lov- og forskriftsbestemmelser som legger innkrevingsoppgaver til SI finnes i dag i 19 ulike særlover.

Når SI er pålagt å inndrive et krav, reguleres SIs posisjon av ulike regler. For krav som inndrives etter straffeprosessloven er innkrevingsvirksomheten uttømmende regulert i straffeprosessloven kapittel 32 og i påtaleinstruksen kapittel 30. For øvrige krav reguleres innkrevingsvirksomheten dels i lov og/eller departementsbeslutning, og dels i samarbeidsavtaler mellom SI og den enkelte oppdragsgiver.

Samarbeidsavtalene mellom SI og oppdragsgiverne fastsetter hvilke kreditorbeføyelser oppdragsgiveren har overlatt til SI, herunder grensesnittet mellom saksbehandlingen i SI og hos oppdragsgiver. I de fleste tilfeller har oppdragsgiver overlatt alle kreditorbeføyelser til SI. For noen krav er det inntatt kompetansebegrensninger. Slike begrensninger gjelder i hovedsak adgangen for SI til ettergivelse/lempning av det aktuelle krav. I tilknytning til hver samarbeidsavtale er det utformet en generell fullmakt og en prosessfullmakt som bemyndiger SI til å opptre på oppdragsgivers vegne i rettergang.

3.2 Departementets vurderinger og forslag

3.2.1 Plassering av de nye bestemmelsene i lovverket

Departementet har vurdert ulike alternativer for plassering av nye lovbestemmelser om SI. Utgangspunktet har vært at plasseringen i straffeprosessloven ikke lenger er hensiktsmessig, og at det er behov for en egen særlov eller andre alternativer til dette.

Et alternativ til egen særlov er at bestemmelsene inntas i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2, eventuelt i et nytt kapittel 2 romertall II.

Tvangsfullbyrdelsesloven inneholder bestemmelser om tvangsfullbyrdelse av privatrettslige og offentligrettslige krav, jf. § 1-1. For de alminnelige namsmenn gjelder loven fullt ut. For særnamsmyndighetene (skattekontorene, skatteoppkreverne, NAV innkrevingssentral og SI) er loven gitt begrenset anvendelse, idet det som utgangspunkt bare er reglene om gjennomføring av utleggsforretning som gjelder.

Informasjonshensyn og hensynet til rettsanvenderne i domstolene og andre steder kan tale for å samle bestemmelser om de ulike namsmyndigheters virksomhet i én lov. Et første skritt kunne være å innta de nye bestemmelsene om SI i tvangsfullbyrdelsesloven, for eksempel i kapittel 2 som i dag inneholder generelle bestemmelser om namsmyndighetene. Alternativt kunne bestemmelsene om SI inntas i et nytt kapittel 2 romertall II. Det antas at en slik teknikk blant annet vil medføre at bestemmelsene om SI blir mindre omfangsrike enn om det gis en særlov, fordi en rekke spørsmål gjelder virksomhetens utenrettslige innkreving.

Departementet ser det imidlertid ikke som naturlig at de deler av SI som gjelder den utenrettslige innkrevingen, reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven. Det vises til at informasjonshensyn taler mot å innta bestemmelsene om SI i tvangsfullbyrdelsesloven. Det forhold at tvangsfullbyrdelsesloven gjelder tvangsfullbyrdelse, innebærer at loven regulerer forhold som for SI bare er aktuelle når SI utøver særnamsmyndighet om materiell tvangsinnkreving. De nye bestemmelsene om SI vil ikke være begrenset til SIs tvangsinnfordring, men vil også regulere spørsmål som oppstår under den utenrettslige innkrevingens virksomhet. SI har dessuten andre oppgaver enn innkreving. De alminnelige namsmenn driver ikke slik virksomhet som i høringsnotatet her omtales som utenrettslig innkreving. Tvangsfullbyrdelsesloven har således ikke bestemmelser om denne delen av innkrevingprosessen. Det kan derfor fremstå som unaturlig og et brudd på systematikken i tvangsfullbyrdelseslovens å innta bestemmelser vedrørende utenrettslig innkreving for SI.

Videre er det slik at virksomheten til de øvrige særnamsmyndighetene i dag er regulert i særskilte lover av nyere dato. Bidragsinnkreving i regi av NAV innkrevingssentral er regulert i bidragsinnkrevingssloven av 29. april 2005 nr. 20, mens bestemmelser om skattekontorenes og skatteoppkrevernes virksomhet er regulert i skattebetalingsloven av 17. juni 2005 nr. 67. Det er således ingen tradisjon eller praksis for at særnamsmyndighetenes virksomhet reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven.

Høringsnotatet har vært forelagt Justis- og politidepartementet, som mener at de generelle reglene om SI i hovedsak bør reguleres i tvangsfullbyrdelsesloven, og som uttaler om dette:

”Vi er enige i at det er behov for å utforme mer generelle regler om Statens innkrevingssentra1 til erstatning for de mange bestemmelsene som nå finnes i særlovgivningen. Etter vårt syn bør de generelle lovreglene om Statens innkrevingssentral tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven, dels som et nytt romertall under lovens kapittel 2, og dels i kapittel 7 (innhenting av opplysninger mv.). At noen av de foreslåtte lovreglene omhandler innkrevingssentralens utenrettslige inndriving, taler etter vårt syn ikke avgjørende mot at bestemmelsene tas inn i tvangsfullbyrdelsesloven. Lovteknisk er det bedre at det tas inn noen paragrafer i tvangsfullbyrdelsesloven som ikke direkte gjelder tvangsfullbyrdelse, enn at en får en unødvendig dobbeltregulering om tvangsfullbyrdelse. Dette stiller seg noe annerledes

for skattebetalingsloven og bidragsinnkreivingsloven, som er langt mer omfattende, og som inneholder flere materielle regler. Tvangsfullbyrdsloven vil også bli mer opplysende når en finner den praktisk viktige reguleringen om Statens innkreivingsentral her. Også reguleringen av SIs adgang til å innhente og videreformidle opplysninger til bruk for tvangsfullbyrdelse, hører naturlig hjemme i tvangsfullbyrdsloven.”

Finansdepartementet foreslår at bestemmelsene om SIs virksomhet bør inntas i en egen særlov om SI samt i tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 som et nytt romertall II. Det er lagt vekt på behovet for en egen særlov, samt synspunktene til Justis- og politidepartementet. For å ta hensyn til disse innvendingene legges det opp til at de deler av virksomheten som gjelder utenrettslig innkreivning, herunder forholdet til forvaltningsloven, inkassoloven, innhenting av opplysninger, videreformidling og innsyn i opplysninger, motregning, forsinkelsesrenter, lempning og SIs partsstilling, reguleres i egen særlov om SI. Det foreslås samtidig at de deler av SIs virksomhet som omhandler materiell tvangsinnkreivning, reguleres i tvangsfullbyrdsloven for å unngå unødvendig dobbeltregulering om tvangsfullbyrdelse.

Ved vurderingen er særlig hensynet til at bestemmelsene om SI også vil gjelde forhold som faller utenfor tvangsfullbyrdslovens saklige virkeområde tillagt vekt. Forslaget innebærer at straffeprosessloven § 456 første ledd annet punktum bør oppheves, idet SIs alminnelige innkreivingsansvar i stedet bør følge av SI-loven.

Det vises til forslag om dette i departementets lovutkast.

3.2.2 Regulering av fremgangsmåten ved tildeling av innkreivingsoppgaver til Statens innkreivingsentral

Praksisen med å tildele SI nye oppgaver ved lov innebærer blant annet at avgjørelsene av hvilke innkreivingsoppgaver som legges til SI har vært gjenstand for en grundig administrativ og politisk behandling. Ulempen er at det kan være tungvint fordi den innebærer at departementet må fremme lovforslag for Stortinget hver gang SIs oppgaver skal endres. At oppgaver kan tildeles både ved lov og departementsbeslutning innebærer imidlertid at det er åpning for fleksible løsninger dersom dette ønskes. Det foreslås derfor ingen endringer i dette.

I og med at SI er faglig og administrativt underlagt Finansdepartementet, er det Finansdepartementet som har vedtaksmyndighet til å legge nye innkreivingsoppgaver til SI. De fleste krav SI forestår innkreivning av, tilkommer organer som er underlagt andre departement enn Finansdepartementet. Før Finansdepartementet treffer beslutning om overføring til SI av slike krav, er det en forutsetning at Finansdepartementet ved avtale eller på annen måte sikrer seg nødvendig medvirkning fra kravshaversiden før overføringsvedtak treffes. Før Finansdepartementet treffer overføringsvedtak vil de således måtte gjennomføres en beslutningsprosess som involverer kravshaver/avgiver og Finansdepartementet. Finansdepartementets myndighet til å beslutte overføring av krav til SI innebærer ikke myndighet til å treffe vedtak om overføring av krav uten avgiverorganets samtykke. Bestemmelser om fremgangsmåten ved slike beslutningsprosesser er lite egnet for lovregulering.

Ordningen med å tildele oppgaver i form av særlov eller departementsbeslutning innebærer nødvendigvis at bestemmelser om SIs virksomhet spres og vil kunne fremstå som vanskelig tilgjengelig for publikum og rettsanvenderne. Informasjonshensyn kunne tale for at det går

fram av SI-loven hvilke krav SI har innkrevingsansvar for i tillegg til at det fremgår av den enkelte særlov. En slik teknikk ville på den annen side medføre at det vil måtte gjennomføres lovendring hver gang SI får innkrevingsansvar for nye typer krav. Dette blir etter departementets oppfatning unødig tungvint, og det bidrar til at SI-loven blir mindre robust og hindrer den fleksibilitet departementet anser som ønskelig for SIs virksomhet.

Departementets forslag om å videreføre bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 første ledd annet punktum i den nye SI-loven medfører ingen endringer i forholdet mellom SI og den enkelte oppdragsgiver. Det forutettes således at forholdet mellom SI og oppdragsgiver også i fremtiden reguleres av særskilte samarbeidsavtaler mellom SI og oppdragsgiverne.

Det vises til departementets lovutkast.

3.2.3 *Regulering av andre oppgaver som tildeles Statens innkrevingsentral*

SIs virksomhet omfatter som nevnt også oppgaver og samarbeidsformer som går ut på annet enn at SI overtar innkrevingen av pengekrav.

Ved utviklingen av det felles saksbehandlingssystemet for SI og namsmyndighetene legges det opp til at SI gis en nøkkelrolle i forbindelse med innhenting og videreformidling av opplysninger om skyldnere til andre namsmyndigheter. Det tas sikte på at de alminnelige namsmyndighetene gjennom SI skal få tilgang til registerinformasjon fra andre etater om skyldneren inntekts- og formuesforhold. Det er en målsetting å videreformidle opplysninger fra arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, trygdeutbetalingsdatabaser og ulike formuesregistre. Det legges videre opp til at namsmyndighetene, herunder SI, skal kunne gå inn og se hvilke utleggsforretninger som er registrert på en skyldner.

I gjeldende lovgivning finnes det ingen generell lovforankring av slike andre oppgaver og samarbeidsformer som foreligger. Bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 sjette ledd første punktum, som trådte i kraft 1. november 2005, er imidlertid foranlediget av behovet for en klar lovforankring for SIs adgang til å videreformidle opplysninger i det nye saksbehandlingssystemet. Bestemmelsen lyder slik:

”Innkrevingsentralen kan uten hinder av taushetsplikt innhente og utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om avholdte utleggsforretninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse.”

Behovet for regulering av samarbeidet mellom SI og øvrige namsmyndigheter kan langt på vei ivaretas ved forskriftsbestemmelser, administrativ instruks eller avtale mellom de ulike aktørene og/eller deres overordnede organer. Departementet ser likevel behov for en lovforankring også av samarbeidsformer som går ut på annet enn at SI overtar innkrevingen av krav, samt de øvrige oppgaver SI forestår. Det foreslås derfor at bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 sjette ledd første punktum videreføres i den nye SI-loven. Bestemmelsen i straffeprosessloven foreslås opphevet.

Det vises til departementets lovutkast.

4 Utenrettslig innkreving

4.1 Gjeldende rett

4.1.1 Utgangspunkter

Lovgivningen inneholder ingen generelle bestemmelser om hvilken myndighet SI har under det utenrettslige innkreivingsarbeidet, ut over bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 annet ledd om at SI i alle tilfeller kan innvilge avdragordninger for ethvert krav. Med utenrettslig innkreving menes her alle de skritt som tas av enhver kreditor for å innkreve et krav, frem til det begjæres tvangsinnfordringstiltak som utleggspant i skyldnerens formuesgoder eller utleggstrekk i løpende ytelser som skyldneren mottar. Innkreivingsarbeidet består i å produsere fakturaer med betalingsfrist, utsendelse av purrebrev samt håndtering av eventuelle søknader fra skyldneren om avdrag, betalingsutsettelse, ettergivelse og utenrettslig gjeldsordning. Som ledd i innkreivingsarbeidet inngår også å erklære/gjennomføre motregning, begjære konkurs og generelt å opptre som fordringshaver i saker om gjeldsforhandling, gjeldsordning, behandling av dødsbo, tvangsakkord og konkurs.

For innkreiving av straffeprosessulle krav gir påtaleinstruksen kapittel 30 nærmere regler om fremgangsmåte og SIs myndighet ved innkreivingen. For øvrige krav er SIs myndighet under innkreivingen regulert i de samarbeidsavtaler mellom SI og den enkelte oppdragsgiver. Samarbeidsavtalene tar utgangspunkt i "Intern innkreivingsinstruks for Statens innkreivingsssentral" ("Innkreivingsinstruksen") fastsatt av direktøren ved SI den 12. november 2001. SI legger i praksis til grunn at med mindre annet er avtalt med den enkelte oppdragsgiver, gjelder bestemmelsene i instruksen ved håndteringen av de enkelte krav. SI fikk videre en ny instruks, "intern instruks om økonomistyringen og innkreivingen ved Statens innkreivingsssentral", fastsatt av direktøren den 15. oktober 2007.

4.1.2 Lempning

SI har etter gjeldsordningsloven § 4-12 tredje ledd, adgang til å godta et forslag til frivillig gjeldsordning. Hjemmelen i straffeprosessloven § 456 annet ledd som åpner for at SI kan innvilge avdrag innebærer at SI – foruten å innvilge avdragsordninger – er gitt adgang til å gi utsettelse med betalingen. Adgangen til å innvilge avdrag gir ikke adgang til å beslutte hel eller delvis nedsettelse av kravet. Skal SI treffe beslutning om dette, må det følge av særskilt avtale med den enkelte oppdragsgiver.

I samarbeidsavtalene mellom SI og den enkelte oppdragsgiver er det i varierende utstrekning inntatt bestemmelser som åpner for lempning av krav under innkreivingen.

Innkreivingsinstruksen inneholder bestemmelser om SIs adgang til å innvilge avdrag, utsettelser, ettergivelse og gjeldsordning. Det følger av bestemmelsene i instruksen at SIs saksbehandlere som utgangspunkt kan inngå avtaler innenfor relativt vide rammer med den enkelte skyldner om avdrag og utsettelse, samt om ettergivelse og gjeldsordning hvor dette er avtalt med SIs oppdragsgiver. Når det gjelder avdragsordninger, er utgangspunktet at enhver saksbehandler kan inngå avdragsavtaler med inntil 18 måneders nedbetalingstid. Enhver saksbehandler kan videre innvilge betalingsutsettelse i inntil 6 måneder. For ordninger som strekker seg ut over de nevnte tidsrammer, må avtalen godkjennes på høyere nivåer i SI. Når SI er gitt myndighet til å innvilge ettergivelse og gjeldsordning for krav, må enhver avtale godkjennes på nivåer over den enkelte saksbehandler.

Det sondres mellom lempning av billighet og lempning av innfordringshensyn. At lempning skjer av billighet, innebærer at lempning innvilges som følge av rimelighet overfor skyldneren, for eksempel på grunn av sykdom eller uheldige utslag av regelverket. En slik lempningsadgang forutsetter hjemmel i lov. Lemping som innfordringstiltak innebærer at skyldneren innrømmes lempning fordi det tjener innkrevingen. SIs adgang til å innvilge avdragsordninger i medhold av straffeprosessloven § 456 annet ledd eller til å sette ned krav helt eller delvis, skjer på innfordringsmessig grunnlag. Det eksisterer ingen ordninger som gir SI en generell adgang til lempning ut fra billighetshensyn.

Det eksisterer ingen generelle retningslinjer for hvilke vilkår som må være oppfylt for at SI skal kunne beslutte lempning. Om skyldnerens tilbud skal aksepteres vil imidlertid bero på en helhetsvurdering hvor hensynet til kreditors interesser alene er avgjørende.

4.2 Departementets vurderinger og forslag

4.2.1 Utsendelse av fakturaer, betalingsoppfordringer og purringer

Departementet anser det ikke som hensiktsmessig å gi nærmere lovbestemmelser om SIs myndighet i forbindelse med den del av den utenrettslige innkrevingen som omfatter utsendelse av fakturaer, betalingsoppfordringer og purringer. Slike spørsmål er mer egnet for regulering i instruks eller i avtaler mellom SI og den enkelte oppdragsgiver.

4.2.2 Lemping av innfordringshensyn

Etter departementets syn er det et klart behov for at SI også i fremtiden gis adgang til å lempe krav dersom hensynet til innfordringen tilsier det. Det foreslås derfor at adgangen til å innvilge avdrag og betalingsutsettelse videreføres. Departementet foreslår videre at SI som utgangspunkt også gis myndighet til å sette ned krav helt eller delvis. Dette innebærer en nyordning i forhold til gjeldende rett.

For å skape klarhet går departementet inn for at hovedvilkårene for slik lempning tas inn i loven. Selv om det ikke eksisterer generelle bestemmelser om vilkårene for lempning i dag, er det grunnleggende vilkåret for lempning på innfordringsgrunnlag at lempingen må antas å gi bedre dekning enn fremtidig innfordring. Utgangspunktet er at krav som tilkommer staten skal betales. En for liberal lempingspraksis vil svekke betalingsmoralen, og kan gi uheldige signaler til skyldnere som – til tross for en vanskelig situasjon – oppfyller sine forpliktelser. Lemping bør derfor bare kunne skje hvor det ikke vil virke støtende eller svekke den alminnelige betalingsmoralen. Nærmere bestemmelser om adgangen til å lempe de ulike krav bør fastsettes i forskrift, instruks eller avtale mellom SI og den enkelte oppdragsgiver. Forslaget vil ikke omfatte straffeprosessuelle bøter som bare kan lempes gjennom benådning.

Det vises til § 8 i departementets lovutkast.

4.2.3 Lemping av billighetshensyn

Bestemmelser som åpner for lempning på billighetsgrunnlag har tradisjonelt vært ment å fungere som sikkerhetsventiler for tilfeller hvor det vil fremstå som særdeles urimelig å opprettholde et krav.

Det kan hevdes at eventuell lempning av billighetsgrunner på grunn av alvorlig sykdom eller hvor regelverket gir uheldige utslag, bør reguleres i den enkelte særlov som hjemler kravet, og at avgjørelser må treffes av det ansvarlige fagdepartementet eller en underlagt enhet.

Behovet for bestemmelser om lempning av billighetsgrunner på grunn av forhold i skyldnerens økonomi er betydelig redusert etter vedtakelsen av lov av 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner. Formålet med gjeldsordningsloven er nettopp å gi personer med alvorlige gjeldsproblemer en mulighet til å få kontroll over sin økonomi. Loven søker å legge til rette for at skyldneren – gjennom en formalisert prosedyre hvor namsmyndighetene spiller en sentral rolle – kan komme til en ordning med alle eller så mange som mulig av sine kreditorer.

Til tross for at flere hensyn kan tale mot bestemmelser som åpner for lempning av billighetshensyn, ser departementet at det kan være behov for ordninger for situasjoner hvor det vil fremstå som åpenbart urimelig at SI skal måtte henvide skyldneren til fastsettingsorganet for kravet eller gjeldsordningsloven. Dette gjelder eksempelvis ved dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende hvor skyldneren er midlertidig eller varig ute av stand til å innfri sine forpliktelser, og hvor det vil fremstå som uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen.

Slik departementet ser det bør lovens utgangspunkt være at det bare åpnes for lempning hvor hensynet til innfordringen taler for det. Det foreslås likevel at unntak fra dette utgangspunktet kan gjøres i situasjoner hvor dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende gjør at skyldneren er midlertidig eller varig ute av stand til å innfri sine forpliktelser. Unntaket er ment som en sikkerhetsventil for helt spesielle situasjoner, og er ikke ment som en særskilt, rettighetsbasert ordning.

Departementet kan ikke se at det forhold at tvangsinnfordring er iverksatt nødvendigvis bør innebære at lempningsadgangen skal være stengt. En slik praksis vil kunne fremstå som stivbent og bidra til uheldige resultater. Det foreslås på denne bakgrunn at lempningsadgangen, herunder adgangen til hel eller delvis nedsettelse, også skal gjelde selv om tvangsinnfordring er iverksatt. Forslaget vil ikke omfatte straffeprosessuelle bøter som bare kan lempes gjennom benådning.

Det vises til § 8 i departementets lovutkast.

4.2.4 Klage

I og med at lemping av innfordringshensyn er begrunnet i kreditors - ikke skyldnerens – interesser, vil skyldnerens rettssikkerhet i liten grad bli skadelidende dersom han ikke gis adgang til å påklage slike vedtak. Klageadgang i slike saker må antas å påføre SI en betydelig belastning. Det legges opp til at lempning av billighet skal være en sikkerhetsventil for helt spesielle situasjoner, og er ikke ment som en særskilt, rettighetsbasert ordning. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det ikke skal være adgang til å påklage avgjørelser om lempning.

Det vises til § 8 i departementets lovutkast.

4.2.5 *Unntak*

Departementet foreslår at det gjøres unntak for enkelte kravstyper med hensyn til SIs lempningsadgang. Dette vil for eksempel være tilfelle ved krav tilkjent private i offentlig straffesak. Departementet forslår at unntakene blir nedfelt i egen forskrift. Dersom slike krav skal lempes bør avgjørelsen om dette etter departementets vurdering treffes av den som er tilkjent kravet.

5 Tvangsinnfordring

5.1 Gjeldende rett

Dersom utenrettslige innkrevningstiltak ikke fører frem må det iverksettes tvangsinnfordring for å fremtvinge betaling. Med tvangsinnfordring menes her alle skritt som tas for å stifte utleggspant eller etablere utleggstrekk overfor skyldneren.

Et grunnleggende vilkår for å beslutte utleggspant eller utleggstrekk er at det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag for kravet. Tvangsgrunnlag kan noe kort og upresist angis som omstendigheter som fastslår kravet og dets grunnlag. De alminnelige tvangsgrunnlag fremkommer av tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1, mens særlige tvangsgrunnlag for utlegg fremkommer av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2. For samtlige krav SI har innkrevingsansvar for foreligger det alminnelig eller særlig tvangsgrunnlag før SI iverksetter utenrettslig innkreving eller tvangsinnfordring. En stor del av kravene er etter særlig lovbestemmelse tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav e.

SI er - med enkelte unntak - tildelt særnamsmyndighet for de krav Statens innkrevingsentral forestår innkreving av. Med særnamsmyndighet menes myndighet for andre enn de alminnelige namsmenn til å stifte utleggspant og/eller beslutte utleggstrekk i skyldnerens i lønn eller lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7.

SIs særnamsmyndighet var opprinnelig begrenset til å beslutte utleggstrekk ved lønn og lignende ytelser. Utleggstrekk er en effektiv form for innkreving overfor lønnstakere, men er lite egnet der skyldneren er selvstendig næringsdrivende og ikke egnet når skyldneren er et foretak. Utleggstrekk fremstår også som uhensiktsmessig overfor fysiske personer med restanser som er av en slik størrelse at renteutgiftene som påløper er større enn det utleggstrekket innbringer. I slike tilfeller må innkrevingen skje gjennom den alminnelige namsmann. Dette er ressurskrevende for SI og en relativt dyr innkrevingsmåte for skyldneren idet han blant annet risikerer at rettsgebyret hos namsmannen er større enn kravet.

Ved lov 28. april 2000 nr. 34 ble straffeprosessloven § 456 tredje ledd endret slik at SI fikk adgang til å inndrive bøter og pengekrav som er tilkjent i en straffesak, ved å stifte *utleggspant* for kravet. Straffeprosessloven § 456 tredje ledd første og annet punktum lyder slik:

”For krav som nevnt i første ledd første punktum kan Innkrevingsentralen beslutte trekk i lønn og lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7, eller stifte utleggspant for kravet dersom panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretning kan holdes på Innkrevingsentralens kontor etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd. For andre krav som Innkrevingsentralen innkrever, kan den beslutte det samme når det følger av særskilt lovbestemmelse. ”

Bestemmelsen gir, som det fremgår, ikke generell adgang til å beslutte utleggstrekk og/eller stifte utleggspant for krav SI krever inn. Selv om SI i dag har særnamsmyndighet for praktisk talt alle krav som er overført til SI, er det straffeprosesslovens ordning at slik myndighet – for andre krav enn bøter og krav tilkjent i offentlig straffesak - tildeles i særlovgivningen. Namsmyndighet for øvrige kravstyper SI innkrever følger således av lignende hjemler i de respektive særlover.

Myndigheten til å holde utleggsforretning omfatter alle de tiltak som en alminnelig namsmann, med hjemmel i tvangsfullbyrdelsesloven, kan foreta i tilknytning til en utleggsforretning for å stifte og sikre rettsvern for pantet. Mens de alminnelige namsmenns myndighet er knyttet til geografiske distrikter, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-3, er SIs særnamsmyndighet knyttet til ansvaret for innkrevingen av kravet og gjelder derfor hele landet.

Når det gjelder utleggstrekk, er det oppregningen i dekningsloven § 2-7 som er avgjørende for hvilke typer ytelser det kan besluttet utleggstrekk i, og hvor langt det er adgang til å gripe inn i skyldnerens økonomi.

At SI bare har myndighet til å stifte utleggspant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, og utleggsforretning kan holdes på SIs kontor, innebærer at SIs namsmyndighet er mer begrenset enn de alminnelige namsmenns myndighet. SI vil således ikke kunne ta utlegg i løsøre som ikke er realregistrert og verdipapirer, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9.

Straffeprosessloven inneholder ingen nærmere regulering av hvordan en forretning for utleggspant skal gjennomføres. Tvangsfullbyrdelseslovens bestemmelser om gjennomføring av utleggsforretningen gjelder tilsvarende, jf. straffeprosessloven § 456 tredje ledd tredje punktum.

Selv om SI har særnamsmyndighet, er SI ikke forpliktet til å bruke denne myndigheten. Det følger av straffeprosessloven § 456 fjerde ledd første punktum at SI har full adgang til å sende saken til namsmyndighetene med begjæring om utlegg. Det er her tale om en skjønnsmessig adgang. SI må i hvert enkelt tilfelle vurdere om en finner en slik fremgangsmåte hensiktsmessig. I tilfeller hvor SI konstaterer at det ikke finnes formuesgoder som er egnet for beslag som SI selv har myndighet til å ta utleggspant i, må SI sende saken til de stedlige namsmyndighetene med begjæring om utlegg dersom SI finner å ville forfølge kravet med ytterligere tiltak.

Det må prinsipielt sondres mellom det å stifte utleggspant og beslutte utleggstrekk på den ene siden (sikringsstadiet), og det å gjennomføre tvangsdekning (dekningsstadiet) på den annen. Ved *utleggstrekk* er det i praksis ingen forskjell på sikrings- og dekningsstadiet fordi gjennomføring av utleggstrekk innebærer at det samtidig gis dekning for kravet. SIs myndighet til å stifte *utleggspant* innebærer imidlertid ikke myndighet til å gjennomføre tvangsdekning. Når utlegg er stiftet må tvangsdekning gjennomføres ved at det på vanlig måte inngis begjæring om dette til de alminnelige namsmyndigheter. Tilsvarende gjelder for de øvrige særnamsmenn.

Det følger av straffeprosessloven § 456 annet ledd at SI kan tillate at kravene blir betalt avdragsvis. SI praktiserer i dag den ordning at avdragsbetaling ikke innvilges når saken er overført til tvangsinnfordring.

5.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at hovedprinsippene om SIs særnamsmyndighet videreføres.

Beslutninger om utleggstrekk og stiftelse av utleggspant er inngripende tiltak som vil kunne ha stor betydning for den enkelte skyldner. Ut fra erfaringene med SI som særnamsmyndighet ser departementet imidlertid få betenkeligheter med at SI også i fremtiden har særnamsmyndighet for krav SI har innkrevingsansvar for. Departementet anser det således som uaktuelt å foreslå begrensninger i SI myndighet til å beslutte utleggstrekk og stifte utleggspant ut over det som gjelder i dag.

I dag er hjemlene for SIs særnamsmyndighet spredt i de enkelte særlover som legger innkrevingen til SI. Det at SI tildeles ansvar for innkrevingen av et krav innebærer med andre ord ikke at SI automatisk gis myndighet til å inndrive kravet ved å stifte utleggstrekk eller etablere utleggspant ved eventuell tvangsinnfordring. Særnamsmyndighet må altså tildeles ved lov i det enkelte tilfelle.

Departementet har vurdert om utgangspunktet bør endres slik at hovedregelen blir at SI – for de krav den har innkrevingsansvar for og med mindre annet er bestemt - har særnamsmyndighet ved eventuell tvangsinnfordring.

Det å stifte utleggspant og etablere utleggstrekk er tiltak som vil kunne få inngripende betydning for den enkelte skyldner. Praksisen med å tildele særnamsmyndighet særskilt for hvert enkelt krav SI gis innkrevingsansvar for, sikrer demokratisk kontroll over SI og er egnet til å ivareta skyldnernes rettssikkerhet ved at det i hvert tilfelle må foretas en vurdering av nødvendigheten av å legge særnamsmyndighet til SI ved innkrevingen av kravet. Dette kan tale for å videreføre prinsippene i gjeldende rett.

På den annen side er situasjonen i dag at SI har særnamsmyndighet for praktisk talt alle krav SI innkrever. Den praktiske hovedregel er således at når innkrevingsansvaret for et krav legges til SI, har SI også myndighet til å stifte utlegg og beslutte utleggstrekk ved eventuell tvangsinnfordring. Hertil kommer at dagens ordning hvor hjemlene for SIs særnamsmyndighet er spredt i de ulike særlover kan fremstå som uoversiktlig og kan være egnet til å skape uklarhet for skyldnere og rettsanvendere. Dette er uheldig, rettsreglenes inngripende karakter tatt i betraktning.

Departementet er kommet til at utgangspunktet bør være at SI har særnamsmyndighet for de krav SI har innkrevingsansvar for. Det foreslås på denne bakgrunn å etablere en generell hjemmel for SI til å beslutte utleggstrekk og utleggspant når SI er gitt myndighet til å inndrive et krav. Det foreslås at de begrensninger som i dag gjelder for SIs adgang til å beslutte utleggspant og etablere utleggstrekk, videreføres. Det innebærer at SI også i fremtiden bare vil ha myndighet til å stifte utleggspant dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, og utleggsforretning kan holdes på SIs kontor.

De krav SI har innkrevingsansvar for er ulikeartede, og det vil også i fremtiden være behov for individuelle tilpasninger, eksempelvis slik at SI for enkelte krav ikke gis særnamsmyndighet i det hele tatt, eller slik at særnamsmyndigheten begrenses til det som fremstår som dagens praktiske hovedregel. Behovet for slike individuelle tilpasninger kan ivaretas ved

lovregulering i særlovgivningen eller ved at departementet gir instruks om SIs myndighetsutøvelse.

Når det gjelder adgangen til å gjennomføre tvangsdekning, er det på det rene at det i enkelte tilfeller – eksempelvis ved tvangsdekning i inntående på bankkonti - ville kunne fremstå som praktisk og ressursbesparende dersom SI fikk myndighet til også å gjennomføre tvangsdekningen. Dette vil innebære at SI, når de har tatt utlegg som har fått rettsvern, selv kan pålegge den skyldneren har en fordring mot (som regel en bank) å overføre beløpet som er sikret med utleggspant til seg.

En motforestilling mot dette vil kunne være at det er de alminnelige namsmenn som har erfaring og kompetanse med slik tvangsdekning i dag. Departementet bemerker at ved å gi SI adgang til tvangsinnfordring i enkle pengekrav, vil den ofte unødvendige formelle runden gjennom den alminnelige namsmannen unngås. Dette vil medføre rimeligere innkreving for skyldnere og mindre belastning på det alminnelige namsmannsapparatet. Grunnet SI sin rolle i driften av saksbehandlingssystemet til de alminnelige namsmenn, og dermed den nære kontakt mellom de to etater, fremstår den formelle rutinen som unødvendig byråkratisk.

Departementet foreslår derfor at SI kan gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav, jf panteloven § 4-4, etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 10.

Det vises til nytt romertall II i kapittel 2 i utkast til endringer tvangsfullbyrdelsesloven.

6 Forslag om utvidet motregningsadgang

6.1 Gjeldende rett

Motregning innebærer at to fordringer avregnes mot hverandre og faller bort så langt de dekker hverandre. For at motregning skal skje i tilfeller hvor den ene part forlanger at motregning skal skje uten at den annen part samtykker (tvungen motregning), må tre vilkår være oppfylt. For det første må hovedkravet (kravet som skal benyttes til dekning) og motkravet (det krav den som krever motregning har på motparten) være komutable, det vil si gå ut på det samme, for eksempel penger. For det andre må hovedkravet og motkravet bestå mellom de samme parter (gjensidighetsvilkåret). Endelig må motkravet være forfalt, og frigjöringstiden for hovedkravet må være kommet. Hjemmelen for motregning er sedvanerett, og motregningsretten reguleres i utgangspunktet av ulovfestede regler.

Statlige krav som innkreves av SI kan uten særskilt hjemmel motregnes i tilgodebeløp den enkelte skyldner måtte ha på staten. Det foreligger gjensidighet, og såfremt motkravet er forfalt og frigjöringstiden for hovedkravet er kommet vil de alminnelige vilkår for tvungen motregning være oppfylt.

SI følger den praksis at motregning skjer ved at SI sender motregningserklæring til skyldneren, i tillegg til pålegg om motregning til utbetaleren.

I visse tilfeller gir lov- og forskriftsverket SI utvidet motregningsrett ved at det gjøres unntak fra gjensidighetsvilkåret.

Forskrift 21. desember 2007 nr. 1766 til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven § 2-7 gir SI adgang til å gjennomføre motregning etter reglene i skattebetalingsloven. Det følger av skattebetalingsloven § 13-1 første ledd at skatte- og avgiftskrav kan motregnes i ethvert annet tilgodebeløp på skatt og avgift skyldneren har. Etter § 13-1 annet ledd kan formues- og inntektsskatt og trygdeavgift uoppdelt motregnes i andre krav enn skatt og avgift skyldneren har på staten, fylkeskommunen eller kommunen. SI er gitt en tilsvarende utvidet motregningsadgang ved innkreving av feilutbetalte ytelser etter arbeidsmarkedsloven og etter folketrygdloven kapitlene 4 og 11.

6.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at SIs motregningsadgang utvides, slik at alle krav som innkreves gjennom SI kan motregnes i tilgodebeløp på skatt etter bestemmelsene om dette i skattebetalingsloven. Dette omfatter også erstatningskrav, oppreisning og inndragning som tilfaller private i de tilfeller at kravet springer ut fra offentlig straffesak. Forslaget innebærer unntak fra gjensidighetsvilkåret som gjelder ved motregning etter ulovfestede regler når tilgodebeløpet som det motregnes i er felleskravet på skatt (formues- og inntektsskatt og trygdeavgift). SI vil således gis tilsvarende motregningsadgang som skattemyndighetene, jf. skattebetalingsloven § 13-1.

Departementet ser at det kan reises spørsmål om offentlige kreditorer bør gis et dekningsprivilegium gjennom utvidet motregningsadgang som andre fordringshavere ikke har. Etter departementets oppfatning er det ingen tungtveiende hensyn som tilsier at motregningsadgangen for SI bør være snevrere enn for krav som innkreves i medhold av skattebetalingsloven. Motregning representerer generelt en effektiv oppgjørs- og

dekningsmåte av stor praktisk betydning. Dette gjelder også for innkreving som skjer i regi av SI. Alternativet er mer tids- og kostnadskrevende tvangsinnfordringstiltak. Motregning påfører heller ikke skyldneren ekstraavgifter slik som ved tvangstiltak etter tvangsfullbyrdelsesloven. Den utvidede motregningsretten må også ses i sammenheng med den utvidede klageadgangen som foreslås og som innebærer at skyldneren ved utvidet motregning vil ha samme klageadgang som ved tvangsinnfordring.

Det er et vilkår for motregning etter skattebetalingsloven at fordringene på det offentlige er gjenstand for beslag etter dekningsloven §§ 2-4 til § 2-7. For eksempel kan det bare motregnes i etterbetaling av trygd i den utstrekning vedkommendes krav til nødvendig livsopphold ikke rammes. Det foreslås at tilsvarende skal gjelde for motregning som foretas av SI.

Det foreslås videre at motregning rent praktisk skal skje ved at SI sender motregningserklæring til skyldneren, i tillegg til pålegg om motregning til utbetaleren. Ved utsendelse av motregningserklæringen vil skyldneren bli orientert om motregningen og vil gis adgang til å komme med innsigelser. Klagefristen løper fra mottakelsen av motregningserklæringen. Forslaget innebærer en lovfesting av den praksis SI følger i dag.

Departementet foreslår at all motregning skal kunne påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16. Det foreslås videre at foretatt motregning ikke skal kunne påklages senere enn én måned etter at motregningserklæringen ble mottatt. Dette er i tråd med hva som gjelder for motregning etter skattebetalingsloven.

Det vises til § 6 i departementets lovutkast.

7 Forholdet til forvaltningsloven

7.1 Gjeldende rett

Det finnes ingen lovregler som regulerer SIs saksbehandling spesielt.

Når SI opptrer som særnamsmyndighet, gjelder saksbehandlingsreglene i tvangsfullbyrdelsesloven. Dette følger av straffeprosessloven § 456 tredje ledd tredje punktum og forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b. For all annen virksomhet gjelder saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, som i utgangspunktet gjelder for alle offentlige organer. Dette legges også til grunn i SIs interne instruksverk og i avtalene med de enkelte oppdragsgivere.

7.2 Departementets vurderinger og forslag

SI treffer løpende et stort antall avgjørelser som berører mange skyldnere. Fra et rettssikkerhetssynspunkt er det viktig at SIs saksbehandling følger regler som legger til rette for et korrekt resultat og som ivaretar hensynet til den enkelte skyldner. Dette er nødvendig for at SIs virksomhet skal kunne fremstå med den nødvendige legitimitet.

Forvaltningsloven er en generell lov som gjelder for forvaltningsorganers virksomhet. Loven fastsetter blant annet generelle prinsipper som uttrykk for god forvaltningsskikk. Etter departementets syn er det naturlig at forvaltningsloven danner utgangspunktet for SIs saksbehandling.

Regulering av SIs virksomhet kan skje enten ved at det fastsettes særskilte saksbehandlingsregler i den nye SI-loven eller ved at forvaltningsloven gis direkte anvendelse, eventuelt med særregler i SI-loven der spesielle hensyn gjør seg gjeldende.

Departementet anser det ikke som hensiktsmessig at det i SI-loven gis særskilte saksbehandlingsregler for SIs virksomhet, eller at forvaltningslovens saksbehandlingsregler gjentas i den nye loven. Utgangspunktet bør være at forvaltningsloven gjelder tilsvarende så langt den passer for SIs virksomhet, og at eventuelle unntak fremgår av SI-loven. Det forhold at forvaltningsloven er en sentral lov for offentlig virksomhet tilsier at en generell henvisning til forvaltningsloven i SI-loven neppe er egnet til å skape uklarhet for skyldnere og rettsanvendere.

At forvaltningsloven får anvendelse på SIs virksomhet, innebærer også at kapittel II om habilitet gjelder for SI. Det følger av forvaltningsloven § 6 tredje ledd at når en overordnet er inhabil, kan avgjørelse heller ikke treffes av en direkte underordnet. Det kan reises spørsmål om det bør gjøres unntak fra denne bestemmelsen i SI-loven. SI vil kunne ha innkrevingsoppdrag også mot overordnede ansatte i SI, eller mot deres nærstående. Den overordnede selv vil i slike tilfeller være inhabil til å foreta seg noe på SIs vegne i saken. Spørsmålet blir hvor langt dette bør gjøre alle underordnede inhabile, slik at det må oppnevnes stedfortreder i medhold av forvaltningsloven § 9. Departementet legger til grunn at såfremt det bare dreier seg om ordinære, frivillige betalingsoppgjør uten tvist eller alvorlige misligholdsreaksjoner, vil en underordnet likevel være habil, jf. unntaket i forvaltningsloven § 6 fjerde ledd. Departementet finner det på denne bakgrunn ikke nødvendig å regulere spørsmålet særskilt i SI-loven.

Forvaltningslovens anvendelse på SI innebærer videre at bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 flg. får anvendelse på enhver som utfører arbeid eller tjeneste for Statens innkrevingssentral.

Den viktigste konsekvensen av at forvaltningsloven får anvendelse på SIs virksomhet, er at forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak gjelder. Slike bestemmelser følger av forvaltningsloven kapittel IV om saksforberedelse ved enkeltvedtak, kapittel V om vedtaket og kapittel VI om klage og omgjøring. Forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak vil i mange tilfeller ha begrenset betydning når SI utøver rollen som kreditor. Avgjørelser som er begrenset til iverksetting av vedtak er ikke enkeltvedtak, jf. Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) s. 54. Her viser Justis- og politidepartementet til at forvaltningslovens saksbehandlingsregler skal følges i en sak om fastsetting av en avgift, men dersom avgiften ikke blir betalt, trengs ikke ny saksbehandling etter reglene om enkeltvedtak for å kunne oversende saken til namsmyndighetene eller for å reise søksmål.

Som det fremkommer i kapittel 4 foreslår departementet å lovfeste adgangen til lempning når hensynet til innfordringen tilsier det.

Det kan reises spørsmål om lempning på innfordringsgrunnlag og avslag på søknad om slik lempning er et enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand. Ved vurderingen av om en avgjørelse er å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, er det sentrale spørsmål om avgjørelsen er truffet under utøving av privat autonomi eller utøving av offentligrettslig myndighet. Det kan hevdes at avgjørelse om lempning av innfordringshensyn har sterkt preg av privat autonomi fordi det er hensynet til kreditor selv, og ikke skyldneren, som begrunner avgjørelsen. Departementet legger likevel til grunn at forvaltningslovens regler om enkeltvedtak kommer til anvendelse på denne typen avgjørelser.

Etter forvaltningsloven § 24 skal enkeltvedtak begrunnes. Forvaltningsloven 25 gir nærmere regler om det nærmere innhold av begrunnelsen. Et avslag om lempning på innfordringsmessig grunnlag vil normalt være begrunnet i at fortsatt innfordring vil gi bedre dekning enn lempning. Krav om en nærmere redegjørelse for de hovedhensyn som har vært avgjørende ved SIs skjønnsmessige vurderinger i denne forbindelse vil kunne innebære at det må gis informasjon som har betydning for SIs videre innfordringsstrategi. Åpenhet om dette kan svekke grunnlaget for videre innfordring, fordi skyldneren kan tilpasse sin økonomiske situasjon med sikte på å unndra aktiva fra videre pågang. Departementet foreslår på denne bakgrunn at begrunnelsen for et avslagsvedtak kan begrenses til å omfatte opplysninger som nevnt i forvaltningsloven § 25 første og annet ledd, dersom begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 tredje ledd antas å kunne svekke muligheten for fremtidig dekning av kravet.

Det vises til § 2 i departementets lovutkast.

8 Forholdet til tvangsfullbyrdsesloven

8.1 Gjeldende rett

For tvangsfullbyrdelse som skjer i regi av de alminnelige namsmenn gjelder tvangsfullbyrdsesloven fullt ut.

Når SI utøver særnamsmyndighet, er forholdet til tvangsfullbyrdsesloven i dag regulert i straffeprosessloven § 456 tredje ledd tredje punktum. Bestemmelsen lyder slik:

”Ved Innkrevingsentralens tvangsfullbyrdelse gjelder tvangsfullbyrdseslovens regler om gjennomføring av utleggsforretningen, herunder reglene om klage, bortfall og opphevelse av utlegg.”

Det er alminnelig antatt at henvisningen til tvangsfullbyrdseslovens regler om ”gjennomføring” av utleggsforretningen for det første innebærer at reglene i tvangsfullbyrdsesloven kapittel 7 avsnitt II (§§ 7-9 – 7-25) får anvendelse, jf. avsnittsoverskriften.

Uttrykket innebærer videre at de generelle bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven §§ 5-6 – 5-19 gjelder regler som knytter seg til gjennomføringsfasen. Henvisningen til reglene om ”klage, bortfall og opphevelse” innebærer endelig at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven kapittel 7 avsnitt III (§§ 7-26 – 7-28) og § 5-16 (om klage) får anvendelse.

Det følger av tvangsfullbyrdsesloven § 5-16 første ledd første punktum, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 2-8 annet ledd at namsmannens avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen kan påklages til tingretten. Kompetent tingrett vil være tingretten i den rettskrets hvor namsmannen har sitt kontor. Dette følger ikke eksplisitt av ordlyden i tvangsfullbyrdsesloven, men stemmer med det alminnelige prinsipp i rettsapparatet om at det er distriktsinndelingen som avgjør hvilken høyere instans som er stedlig kompetent til å behandle angrep på lavere instansers avgjørelser. Det er forutsatt at prinsippet også skal gjelde ved klage over en særnamsmanns avgjørelser eller handlemåte. SI er lokalisert i Rana tingretts distrikt. Rana tingrett er således stedlig kompetent til å behandle klager på avgjørelser truffet av SI.

I hvilken utstrekning *de øvrige bestemmelsene* i tvangsfullbyrdsesloven får anvendelse ved utøvelse av SIs utøvelse av særnamsmyndighet, er noe uklart etter gjeldende rett. Spørsmålet om tvangsfullbyrdseslovens anvendelse på særnamsmenns virksomhet er omtalt i Falkanger, Flock og Waaler, Tvangsfullbyrdsesloven Kommentirutgave bind I, 3. utg. Oslo 2002. Fra s. 40 hitsettes:

”Etter eldre rett gjaldt visstnok tvangsfullbyrdsesloven uten videre for særnamsmennene, jf. [Ot. prp. nr. 65 (1990-91)] s. 71 om at det er uklart at reglene i gml tvfbl om ”fremgangsmåten ved fullbyrdingen i utgangspunktet får anvendelse ved innfordring av pengekrav gjennom særnamsmennene” (...) Departementet mente at det i den nye lov burde presiseres i hvilken utstrekning tvangsfullbyrdsesloven skal få anvendelse ved fullbyrdelse gjennom særnamsmenn (prp 71). Formuleringen i skattebetalingsloven 40 a (som får betydning også i forhold til andre særnamsmenn (...)) bør, etter vårt syn, ikke tolkes for snevert og i hvert fall ikke motsetningsvis. Således vil mange av bestemmelsene i tvfbl kap 4

måtte få anvendelse idet de gir uttrykk for alminnelige prinsipper. Andre regler kan derimot være uten betydning for særnamsmannen. Slik er det med reglene i kap 2 og de innledende bestemmelser i kap 5 og 7 om begjæring og foreleggelse(..)”

Departementet deler oppfatningen om at henvisningen til reglene om gjennomføringen av utleggsforretningen ikke bør tolkes motsetningsvis og slik at andre bestemmelser enn tvangsfullbyrdsesloven §§ 7-9 til 7-28 og 5-6 til 5-19 ikke får anvendelse for SI.

Det foreligger neppe tungtveiende hensyn som tilsier at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven kapittel 4 ikke også skulle gjelde for SI. Særlig må bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven §§ 4-18 og 4-19 om varslingsplikt før tvangsfullbyrdelse av særlige tvangsgrunnlag betraktes som rettsikkerhetsgarantier for skyldner. Det ville fremstå som betenkelig dersom disse reglene ikke skulle gjelde når SI utøver særnamsmyndighet. I SIs interne innkrevingsinstruks legges det da også til grunn at bestemmelsene i tvangsfullbyrdseslovens kapittel 4 gjelder så langt de passer.

I saker hvor SI forestår utenrettslig innkreving praktiseres en ordning hvor det sendes varsel i henhold til tvangsfullbyrdsesloven § 4-18 før tvangsfullbyrdelse iverksettes. I varselet opplyses at tvangsfullbyrdelse vil bli begjært dersom betaling uteblir og om rente- og gebyrbelastning ved for sen betaling. Dersom betaling ikke skjer innen fristen i § 4-18-varselet, fremsetter SI i mange tilfeller nytt betalingskrav. Dersom betaling ikke skjer, overføres kravet til tvangsinnfordring.

Etter gjeldende rett er det klart at bestemmelsene i tvangsfullbyrdsesloven §§ 7-3 til 7-8 ikke gjelder for SI eller andre særnamsmenn. Bestemmelser om kompetent namsmyndighet (§ 7-3), kumulasjon (§ 7-4), utleggsbegjæringers innhold (§ 7-5), beslutning om å holde utleggforretning (§ 7-7) og flere begjæringer mot samme saksøkt (§ 7-8) har ingen praktisk anvendelse for SI eller andre særnamsmenn.

Tvangsfullbyrdsesloven § 7-6 inneholder bestemmelser om foreleggelse av utleggsbegjæringen for saksøkte. Etter at namsmannen har funnet at begjæringen kan tas til følge skal begjæringen meddeles til saksøkte med oppfordring innen to uker å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas og om valg av gjenstand for utlegget. Saksøkte skal i oppfordringen gjøres oppmerksom på hvilke kostnader som er påløpt, på at ytterligere kostnader vil påløpe om utlegg blir tatt og på at utlegg kan unngås ved at kravet med renter og kostnader betales.

Bestemmelsen i § 7-6 får ikke direkte anvendelse for SI fordi det – når SI utøver særnamsmyndighet – ikke foreligger noen begjæring å forelegge for saksøkte. De prinsipper § 7-6 gir uttrykk for må imidlertid også gjelde for særnamsmyndighetene. Formålet med foreleggelsen er først og fremst å sikre at saksøkte blir behørig varslet og gi ham mulighet til å gjøre opp for seg eller komme til en ordning med saksøkeren. Bestemmelsen fremstår altså i likhet med § 4-18 som en rettsikkerhetsgaranti for skyldner. SI praktiserer som nevnt ovenfor i mange tilfeller den ordning at skyldneren først varsles i henhold til tvangsfullbyrdsesloven § 4-18 og deretter følges opp med nytt betalingsvarsel før tvangsinnfordring iverksettes. Dette innebærer at skyldneren må anses behørig forhåndsvarslet før tvangsfullbyrdsesloven § 7-6, legger departementet til grunn at det ikke er nødvendig med ytterligere varsel for å opptre i samsvar med de prinsipper tvangsfullbyrdsesloven § 7-6 gir uttrykk for.

Det anses videre som sikker rett at bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-1 til 5-5 om blant annet prosessdyktighet, hva en begjæring om tvangsfullbyrdelse skal inneholde og foreløpig prøving av begjæringen, ikke er anvendelige for SI eller andre særnamsmenn.

Det har hersket en viss usikkerhet rundt spørsmålet om tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 om sakskostnader, erstatning og sikkerhetsstillelse får anvendelse for særnamsmenn. I forslaget til ny skattebetalingslov var det opprinnelig foreslått å ikke gi tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 tilsvarende anvendelse så langt det passer ved skatteoppkrevernes og skattefogdenes gjennomføring av utleggsforretninger. Bestemmelsen er senere endret slik at tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 nå gis slik anvendelse. Om bakgrunnen for endringen uttales blant annet følgende i Ot.prp. nr. 1 (2006-2007) s. 157 flg:

”I høringsrunden ble det fremsatt motforestillinger mot å gi kapittel 3 anvendelse, fordi kapittelet vil gi innkrevingsmyndighetene hjemmel til å få dekket omkostninger som man ved innkreving av skatt og avgift hittil ikke har tatt seg betalt for. Dette gjelder omkostninger tilsvarende et beløp lik rettsgebyret for kostnader ved skriving av begjæringen, hjemlet i tvangsfullbyrdelsesloven §3-1, jf. §2 første ledd nr. 2 i forskrift 4. desember 1992 nr. 898 om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse. Med denne begrunnelsen ble tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 ikke gitt tilsvarende anvendelse, jf. §14-2, se Ot.prp. nr. 83 (2004-2005) avsnitt 18.2. Departementet la til grunn at kapittel 3 ikke ville ha betydning for særnamsmyndighetenes gjennomføring av utleggsforretninger. Det ble imidlertid presisert at bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 likevel vil ha betydning ”når det gjelder kreditors rett til å få dekket sakskostnader.” Departementet er kommet til at unntaket i praksis innebærer at innkrevingsmyndighetene ved bruk av særnamskompetansen ikke vil kunne kreve dekket rettsgebyr og andre faktiske kostnader på den måten som følger av tvangsfullbyrdelsesloven §3-1. Dette er ikke tilsiktet. Departementet mener at det er behov for at tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 3 gis anvendelse også når innkrevingsmyndighetene benytter sin særnamskompetanse etter skattebetalingsloven kapittel 14. Departementet foreslår derfor at §14-2 endres slik at kapittel 3 ikke lenger unntas fra de regler som gis tilsvarende anvendelse. Departementet legger opp til å videreføre praksis med at innkrevingsmyndighetene ikke krever dekning av saksomkostninger med hjemmel i §2 første ledd nr. 2 i forskrift 4. desember 1992 nr. 898. Endringen er således ikke ment som en utvidelse av hvilke omkostninger som skal kreves dekket av skyldner.”

Når det gjelder tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 om namsmyndighetene, er det alminnelig antatt at bestemmelsene der ikke gjelder for særnamsmenn, jf. Falkanger m.fl.:

Tvangsfullbyrdelsesloven Kommentartutgave bind I, 4. utg. 2008 s. 44.

Ut fra bestemmelsens innhold er det videre åpenbart at en rekke andre bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 ikke har noen anvendelse på SI.

Tvangsfullbyrdelsesloven §§ 2-5 og 2-6 regulerer imidlertid spørsmål om namsmannens habilitet og taushetsplikt.

I uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling av 11. februar 1998 – som gjelder særnamsmenns taushetsplikt - er det lagt til grunn at tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 ikke får anvendelse for særnamsmenn. Lovavdelingen uttaler at særnamsmennenes taushetsplikt vil følge av forvaltningsloven, med mindre det skulle være fastsatt egne regler om

taushetsplikt i særlovgivningen. Det legges til grunn at Lovavdelingens uttalelse om særnamsmennenes taushetsplikt, gjelder tilvarende for deres habilitet.

Det fremstår ikke som umiddelbart innlysende at taushetsplikt og habilitet under SIs utøvelse av særnamsmyndighet reguleres av forvaltningsloven og ikke av bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 2.

Etter forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b gjelder loven ikke saker som forvaltningsorganet selv behandler eller avgjør i medhold av rettspleielovene (straffeprosesslovene, domstolloven, tvisteloven, tvangsfullbyrdsloven, skjønnsloven) eller lover som knytter seg til disse (konkursloven, skifteloven og gjeldsordningsloven).

Departementet legger til grunn at forvaltningsloven § 4 bokstav b tar sikte på situasjoner hvor en av rettspleielovene legger oppgaver til forvaltningsorganet, eller hvor grunnlaget for forvaltningsorganets befatning med angjeldende type sak finnes i en av de nevnte lovene.

For de fleste krav SI inndriver, har SI myndighet til å forestå innkrevingen hjemlet annensteds enn i rettspleielovgivningen. At forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt og habilitet får anvendelse ved innkrevingen av slike krav er i overensstemmelse med Lovavdelingens uttalelse.

For straffeprosessuelle krav – som altså er de krav som opprinnelig lå under SIs ansvarsområde - er det imidlertid straffeprosessloven § 456 som hjemler SIs myndighet. Når SI inndriver krav hvor innkrevingen er hjemlet i straffeprosessloven, behandler SI saken i medhold av rettspleielovgivningen. Det følger av forvaltningsloven § 4 første ledd bokstav b at forvaltningslovens bestemmelser ikke får anvendelse ved innkrevingen av slike krav. Dersom bestemmelsene i tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 heller ikke får anvendelse i slike tilfeller, kan det synes som regulering av disse spørsmålene mangler. Dette vil neppe komme på spissen i praksis. Selv om et forvaltningsorgan skulle være unntatt fra forvaltningsloven ved behandling av saker etter rettspleielovene, må det antas at de i hvert fall må følge grunnprinsippene i forvaltningsloven dersom det ikke er fastsatt andre eller strengere regler, jf. Frihagen, Forvaltningsloven kommentarutgave, Oslo 1986, s. 97.

8.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at SIs namsmannskompetanse reguleres i tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 som et nytt romertall II. Dette innebærer en endring i forhold til gjeldende rett. Som nevnt ovenfor er det tradisjonelt antatt at bestemmelsene i kapittel 2 ikke gjelder ved utøvelse av særnamsmyndighet. Det er videre antatt at spørsmål om særnamsmenns taushetsplikt og habilitet reguleres av forvaltningslovens bestemmelser om dette.

Etter departementets syn kan det tradisjonelle syn på tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 neppe opprettholdes etter vedtakelsen av den nye skattebetalingsloven som trådte i kraft fra 1. januar 2008. Loven regulerer blant annet skatteoppkrevernes og skattekontorenes utøvelse av særnamsmyndighet. Det følger av lovens § 14-2, forutsetningsvis, at tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 gjelder for skatteoppkreverne og skattekontorene så langt det passer. Det innebærer at taushetsplikt og habilitet for skatteoppkreverne under utøvelse av særnamsmyndighet reguleres av tvangsfullbyrdsloven og ikke av forvaltningsloven. Departementet kan ikke se at det gjør seg gjeldende tungtveiende hensyn som tilsier at noe annet bør gjelde for SI. At

tvangsfullbyrdelseslovens bestemmelser om taushetsplikt og habilitet får anvendelse i stedet for tilsvarende bestemmelser i forvaltningsloven, medfører neppe noen realitetsforskjell i forhold til det som gjelder i dag. Å gi tvangsfullbyrdelseslovens taushetspliktbestemmelse anvendelse på SI vil også bidra til å skape klarhet i forhold til taushetspliktsreglenes anvendelse ved inndrivelse av straffeprosessuelle krav.

Som nevnt ovenfor er det sikker rett at bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 5-1 til 5-5 og §§ 7-3 til 7-8 ikke gjelder for SI. Departementet foreslår ingen endringer på dette punkt.

Det vises til nytt romertall II i kapittel 2 i utkast til endringer i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse.

9 Innhenting og videreformidling av opplysninger

9.1 Gjeldende rett

9.1.1 Behov for å innhente opplysninger om skyldneren

SI er i stor utstrekning avhengig av å få tilgang til opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold for å kunne utføre sin virksomhet.

Informasjon om skyldnerens inntekts- og formuesforhold er for det første helt avgjørende ved utøvelsen av SIs særnamnsmyndighet. For å ta stilling til om det er grunnlag for utleggspant eller utleggstrekk, herunder hvilke formuesgoder det kan tas utleggspant i og størrelsen på eventuelle utleggstrekk, må SI ha tilgang til kilder som gir informasjon om skyldnerens økonomi.

At SI gis tilgang til informasjon om inntekts- og formuesforhold har også betydning for de alminnelige namsmenn. I det felles saksbehandlingssystemet for SI og de alminnelige namsmenn, er det lagt opp til at de alminnelige namsmenn gjennom SI skal få tilgang til registerinformasjon fra andre etater om skyldnerens inntekts- og formuessituasjon. Den praktiske konsekvens av dette er at de alminnelige namsmenn i saksbehandlingssystemet ikke vil ha tilgang til informasjon i større utstrekning enn det SI har adgang til å hente inn.

9.1.2 Informasjonskilder

Informasjon om skyldnerens økonomi finnes for det første hos skyldneren selv. Etter tvangsfullbyrdsloven § 5-9 første ledd første punktum har skyldneren plikt til å gi de opplysninger som er nødvendige for tvangsfullbyrdelsen og som skyldneren har tilgang til. Skyldnerens opplysningsplikt omfatter blant annet plikt til å svare på alle spørsmål som angår det aktuelle gjeldsforhold, og på spørsmål om inntekts- og formuesforhold. Skyldneren vil også ha plikt til å svare på spørsmål om andre husstandsmedlemmers økonomiske forhold, blant annet fordi disses økonomiske forhold vil kunne få betydning for spørsmålet om en gjenstand er underlagt beslagfrihet, jf. dekningsloven § 2-3, for bedømmelsen av om formuesgoder som finnes i hjemmet tilhører skyldneren, og for øvrig for vurderingen av skyldnerens evne til å oppfylle sine forpliktelser, jf. Falkanger, *Tvangsfullbyrdsloven* Kommentartutgave bind I, 4. utg, 2008 s. 277.

Informasjon om skyldnerens økonomiske stilling kan også innhentes fra ulike tredjemenn. SI mottar informasjon fra en rekke myndigheter, institusjoner, private og offentlige registre. Dette skjer i praksis ved at skyldnerens fødselsnummer/organisasjonsnummer "vaskes" mot – det vil si sammenholdes med – datadatabaser som disse besitter. SI foretar i dag vask mot Eiendomsregisteret, Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, Skipsregisteret, Borettsregisteret, Motorvognregisteret, VPS-registeret, Enhetsregisteret, ligningsopplysninger fra Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetatens stønadsregister, TONO og GRAMOS medlemsregistre samt database med informasjon om mottakere av produksjonstilskudd fra Statens landbruksforvaltning.

Flere av de ovennevnte institusjonene er underlagt taushetsplikt. Det eksisterer ingen generell lovhjemmel som gir SI adgang til å innhente taushetsbelagte opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold fra ulike tredjemenn. Hjemler for SIs innsynsadgang finnes derfor i dag i så vel særlovgivningen, forskrifter og ulike dispensasjonsvedtak.

9.1.3 Grunnlag for informasjonsinnhenting

9.1.3.1 Utgangspunkt

SIs innsyn i offentlige registre som alle har tilgang til, typisk de ulike rettsvernsregistrene, skaper ikke noe reguleringsbehov ut fra taushetsplikt. SI trenger ikke lovhjemmel for å kreve innsyn i opplysninger som er tilgjengelige for alle.

9.1.3.2 Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12

Den mest generelle hjemmelen for SIs innsynsrett finnes i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12. Bestemmelsen gir namsmannen rett til uten hinder av taushetsplikt å pålegge tredjepersoner å gi opplysninger om krav som saksøkte har mot dem, og om formuesgoder som de har i sin besittelse og som saksøkte eier. Med hjemmel i nevnte bestemmelse kan SI for eksempel pålegge banker og kredittinstitusjoner å gi informasjon om skyldnerens bankinnskudd.

Bestemmelsen gjelder bare når SI utøver sin særnamsmyndighet, jf. straffeprosessloven § 456 tredje ledd siste punktum.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 inneholder visse begrensninger for adgangen til informasjonsinnhenting.

Bestemmelsen gir for det første bare tilgang til opplysninger direkte fra dem som besitter mulige dekningsobjekter eller som skyldneren har krav mot. Bestemmelsen gir således ikke tilgang til andres registre basert på tilsvarende opplysninger. SI kan for eksempel ikke, med hjemmel i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12, avkreve opplysninger fra Småbåtregisteret om registrerte båter, fra forsikringsselskaper om forsikrede gjenstander, fra Arbeidsgiver/arbeidstakerregisteret om ansettelsesforhold eller fra skatteetaten om skyldnerens inntekts- og formuesforhold.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 gir heller ikke hjemmel for masseutlevering av opplysninger fra tredjemann til SI, men kun opplysninger om på forhånd identifiserte enkeltsaker. Bestemmelsen åpner således ikke for at eksempelvis banker og kredittinstitusjoner kan pålegges å utlevere fullstendige lister over alle som har innskudd i vedkommende bank. En slik innsynsrett er det heller ikke behov for. Bestemmelsen synes på den annen side ikke å være til hinder for at SI overleverer til tredjemann opplysninger om fødselsnummer/organisasjonsnummer for de skyldnere det ønskes informasjon om, og at tredjemann på dette grunnlag utleverer opplysninger til SI.

Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 gir heller ikke hjemmel for at SI rutinemessig kan rette forespørsler til en eller flere tredjepersoner i alle saker. I forarbeidene til tvangsfullbyrdelsesloven er det lagt til grunn at det bør foreligge en viss sannsynlighet for at saksøkte har krav mot tredjepersonen eller at tredjepersonen besitter formuesgoder for øvrig som saksøkte eier, før namsmyndighetene retter en forespørsel til vedkommende, jf. Ot.prp. nr. 65 (1990-91) s. 150-151. Om forståelsen av § 7-12 uttaler Justisdepartementets lovavdeling blant annet følgende i uttalelse av 22. september 2003:

”Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12 gir altså ikke hjemmel for rutinemessig å innhente opplysninger fra forskjellige tredjepersoner i alle saker. Det må foretas en konkret vurdering i hver sak, etter at utleggsbegjæringen er tatt til følge, av om det er sannsynlig at saksøkte har krav mot tredjepersonen eller om tredjepersonen besitter formuesgoder som saksøkte eier, før forespørsel om opplysninger kan rettes til den aktuelle tredjepersonen. Dersom det legges opp

til at Statens Innkrevingsentral rutinemessig skal rette forespørsel i alle saker til alle tredjepersoner som kan være pliktig til å utgi opplysninger etter § 7-12, vil dette derfor være i strid med bestemmelsen.”

Det som fremkommer ovenfor innebærer eksempelvis at det i hver enkelt sak må foretas en konkret vurdering av hvilke(n) bank(er) skyldneren har innskudd i før det rettes henvendelse til vedkommende bank.

Etter § 7-12 første ledd fjerde punktum gjelder opplysningsplikten uhindret av taushetsplikt. Opplysningsplikten går likevel ikke lenger enn plikten til å vitne i sivile saker, jf. henvisningen til tvisteloven kapittel 22 i § 7-12 første ledd femte punktum. Det følger av tvisteloven § 22-3 at det ikke kan føres bevis når dette vil krenke lovbestemt taushetsplikt for den som har opplysningene som følge av tjeneste eller arbeid for stat eller kommune. Departementet kan samtykke i at bevis føres. Henvisningen i § 7-12 første ledd femte punktum innebærer at et statlig organ ikke kan utgi opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt til namsmyndighetene uten samtykke fra departementet. Dette innebærer eksempelvis at taushetsbelagte opplysninger i Arbeids- og velferdsetatens stønadsregister ikke kan kreves utlevert med hjemmel i § 7-12 første ledd første punktum, med mindre departementet samtykker.

9.1.3.3 Tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 annet ledd

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-7 annet ledd annet punktum plikter offentlige tjenestemenn og andre som handler på vegne av stat eller kommune å gi opplysninger til namsmannen om forhold de er blitt kjent med i sin stilling, men bare dersom det kan skje uten å krenke taushetsplikt de har etter lov forskrift eller instruks. Dette innebærer at for opplysninger som faller utenfor området for tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12, kan utlevering til SI bare skje i den utstrekning regelverket om registeret eller vedkommende organ gir adgang til utlevering av opplysninger til SI uavhengig av taushetsplikten.

9.1.3.4 Ligningsloven § 3-13 nr. 2

Etter ligningsloven § 3-13 nr. 2 bokstav h er taushetsplikten etter ligningsloven ikke til hinder for at det gis opplysninger til namsmyndighetene i saker om utlegg og arrest. Namsunntaket må anses å omfatte også særnamsmyndigheter, og kan dermed påberopes av SI som grunnlag for innsyn. SIs tilgang til inntekts- og formuesopplysninger fra skatteetaten er hjemlet i denne bestemmelsen. Namsunntaket gjelder imidlertid bare saker om utlegg og arrest. For så vidt gjelder SI er det mest naturlig å forstå denne begrensningen slik at innsynsretten bare gjelder når SI er i særnamsposisjon.

Ved innkreving av avgiftskrav kan ligningsopplysninger også utleveres med hjemmel i ligningsloven § 3-13 nr. 2 bokstav a, hvoretter taushetsplikten etter ligningsloven ikke er til hinder for at opplysninger gis til offentlig myndighet som kan ha bruk for dem i sitt arbeid med avgifter. Bestemmelsen innebærer at SI ved innkreving av avgiftkrav altså har ytterligere en hjemmel i tillegg til § 3-13 nr. 2 bokstav h for innsynsrett i ligningsopplysninger. I motsetning til § 3-13 nr. 2 bokstav h er innsynsadgangen etter bokstav a ikke begrenset til saker om utlegg og arrest. For andre krav enn krav på årsavgift er bestemmelsens praktiske anvendelsesområde for SI likevel begrenset fordi bøtekrav og en rekke andre kravstyper i SIs portefølje ikke er nevnt.

9.1.3.5 Arbeids- og velferdsetatens registre

SIs tilgang til Arbeids- og velferdsetatens stønadsregister reguleres i dag gjennom forskrift 30. april 2007 nr. 460 om dispensasjon fra taushetsplikten i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7. Forskriften bestemmer at opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 første ledd kan uten hinder av taushetsplikt gis til de alminnelige namsmyndighetene og særnamsmyndigheter til bruk under tvangsfullbyrdelse mot vedkommende.

9.1.4 Begrensninger i adgangen til å innhente informasjon

Lovgivningen inneholder som nevnt ingen generell lovhjemmel som gir SI adgang til å innhente taushetsbelagte opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold. SI har dermed ikke adgang til å kreve utlevert informasjon om skyldneren når regelverket om registeret eller vedkommende organ ikke åpner for utlevering av opplysninger til SI, eller når opplysningene faller utenfor området for tvangsfullbyrdsloven § 7-12. Praktiske eksempler på opplysninger som på denne bakgrunn faller utenfor SIs innsynsrett er informasjon fra småbåtregisteret og fra forsikringsselskaper om forsikrede gjenstander.

9.1.5 Videreformidling av opplysninger fra Statens innkrevingssentral til andre namsmyndigheter

Det nye, felles saksbehandlingssystemet for SI og de alminnelige namsmenn legger opp til at de alminnelige namsmenn gjennom SI skal gis tilgang til informasjon fra andre namsmyndigheter om skyldneres inntekts- og formuesforhold. Det er tale om en teknisk videreformidling av informasjonen, og saksbehandlere hos SI vil verken ta del i videreformidlingen eller se opplysninger før de blir videreformidlet. Det er blant annet tale om å videreformidle opplysninger fra arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, trygdeutbetalingsdatabaser og ulike formuesregistre. Det legges også opp til at namsmyndighetene skal kunne gå inn og se hvilke utleggsforretninger som er nedlagt mot en skyldner.

Det forutsettes altså at SI skal innhente informasjon som deretter videreformidles uten nødvendigvis å ha blitt benyttet i SIs innkrevingsevne. Om utleggsdatabasen vises det her til det som er sagt foran under punkt 2.3.

Det er ikke uten videre gitt at hjemlene for SIs innsynsadgang også gir rett til innsyn i tilfeller hvor informasjonen ikke skal benyttes av SI under utøvelse av særnamsmyndigheten. Det kan heller ikke uten videre bygges på at den alminnelige namsmanns egen opplysningsrett etter tvangsfullbyrdsloven eller særlovgivningen overføres til SI i anledning slik opplysningsformidling. Det er heller ikke opplagt at videreformidling av opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold kan forenes med reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13.

Utlevering av opplysninger til de øvrige namsmyndighetene fremmer ikke SIs oppgaver som innkrever av visse statlige fordringer, og kan derfor ikke skje uten å komme i konflikt med forvaltningsloven § 13 nr. 2 bokstav b. Dette er bakgrunnen for bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 sjette ledd som går ut på at SI kan innhente og videreformidle opplysninger både om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og utleggsforretninger mot skyldneren til bruk for deres tvangsfullbyrdelse. I Ot. prp. nr. 66 (2004-2005) s. 48 uttales blant annet følgende om denne bestemmelsen:

”Heimelen for vidareformidling vil både gjelde opplysningar som Statens innkrevjingssentral sjølv hentar inn etter førespurnad frå andre namsmakter, og slike opplysningar som Statens innkrevjingssentral av andre grunnar sit inne med frå før. Alternativet ”innhente” er tatt med for å sikre at SI får heimel til å hente inn og vidareformidle opplysningar frå register m.v sjølv om opplysningane ikkje skal brukast i SIs eigen tvangsfullføring. Ut over dette er endringa ikkje meint å gje SI tilgang til registeropplysningar m.v som sentralen ikkje har tilgang til i dag. Namsmaktene som på denne måten mottok opplysningar som er underlagt teieplikt, vil sjølv ha teieplikt om opplysningane. I kva grad dei alminnelege namsmaktene kan innhente opplysningar frå andre kjelder, vil framleis følgje av dei særskilte heimlane for innhenting av informasjon, mellom anna tvangsfullføringslova § 7-12”.

Den praktiske konsekvens av bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 sjette ledd er at SI har adgang til å utlevere aktuell informasjon som den har, forutsatt at utleveringen skjer til bruk under tvangsfullbyrdelse.

9.2 Departementets vurderinger og forslag

9.2.1 Innhenting av informasjon

Som det fremgår av fremstillingen ovenfor er hjemler for SIs adgang til å innhente informasjon fra tredjemenn i dag spredt en rekke steder i særlovgivningen, forskriftsverket og i dispensasjonsvedtak. Etter departementets oppfatning er det behov for å presisere at de hjemler SI anvender for å innhente informasjon fra andre enn skyldneren, er tilstrekkelige for den bruk SI gjør av opplysningene i dag. Det er behov for lovhjemmel som sikrer SI tilstrekkelig informasjonstilgang i forbindelse med SIs rolle som informasjonsformidler til andre namsmyndigheter.

Departementet bemerker at personvern hensyn kan tale mot en utvidelse av adgangen til å innhente informasjon om skyldnerens formuesforhold. Departementet viser her til at ansatte i Statens innkrevningssentral har taushetsplikt om opplysninger om skyldneren og at det er gode rutiner for behandlingen av slike opplysninger.

To av de mest sentrale hjemler for SIs informasjonsinnhenting - tvangsfullbyrdsloven § 7-12 og ligningsloven § 3-13 nr. 2 - gjelder bare når SI er i særnamsposisjon. Det kan reises spørsmål om SI er i slik posisjon med en gang et krav tas under behandling og før SI i det hele tatt har besluttet hva slags pågang som vil være hensiktsmessig overfor den enkelte skyldner. Dersom det legges til grunn at SI ikke er i særnamsposisjon allerede fra den innledende saksbehandlingen, kan SIs innledende bruk av ”vaskemaskinen” fremstå som problematisk etter bestemmelsene om taushetsplikt i ligningsloven, fordi denne bruken innebærer faktisk innsyn i og bruk av taushetsbelagte opplysninger.

I det nye felles saksbehandlingssystemet for SI og de alminnelige namsmenn legges det som nevnt opp til at SI i forhold til andre namsmyndigheter skal ha en sentral rolle som informasjonsformidler. Som nevnt i fremstillingen ovenfor, tas det sikte på at de alminnelige namsmenn gjennom SI skal ha tilgang til informasjon innhentet av SI, men som ikke nødvendigvis har blitt benyttet tidligere av SI i SIs egen innkrevningsvirksomhet. I praksis dreier det seg om vidareformidling av opplysninger fra arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, trygdeutbetalingsdatabaser og ulike formuesregistre. Det kan reises spørsmål om hjemlene for SIs informasjonsinnhenting også dekker innhenting av informasjon som ikke nødvendigvis skal anvendes av SI i forbindelse med SIs egen innkrevningsvirksomhet. Som nevnt ovenfor under punkt 9.1.5 følger det av forarbeidene til

straffeprosessloven § 456 sjette ledd at bestemmelsen er ment å hjemle videreformidling av opplysninger som er innhentet av SI, men som ikke nødvendigvis benyttes i SIs egen innkrevingsvirksomhet.

Departementet ser behov for at det etableres grunnlag for SIs informasjonsinnhenting som er robust og som er tilpasset dagens virksomhet i SI og dens fremtidige rolle som informasjonsformidler.

Det foreslås at de opplysninger som innhentes må ha betydning for SIs eller andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse overfor skyldneren, og at opplysninger også kan innhentes til bruk i vurderinger knyttet til *om* det skal iverksettes tvangsinnfordring. Departementet foreslår ikke på det nåværende tidspunkt å utvide adgangen til å innhente opplysninger til også å omfatte innhenting av opplysninger til bruk under utenrettslig innfordring. Dette skal være på linje med det som gjelder for andre særnamsmyndigheter.

Departementet foreslår at det gis en generell lovhjemmel som åpner for at SI uhindret av taushetsplikt kan innhente opplysninger av betydning for den virksomhet SI driver fra andre, herunder offentlige og private registre. Departementet ser ikke hensyn som taler mot at SI gis en slik hjemmel til bruk i sin virksomhet.

Det vises til § 4 i departementets lovutkast.

9.2.2 Videreformidling av opplysninger

Departementet foreslår at bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 videreføres. Dette innebærer at SI også i fremtiden vil ha adgang til å videreformidle til andre namsmyndigheter all informasjon Statens innkrevingsentral besitter, forutsatt at utleveringen skjer til bruk i den aktuelle namsmyndighets tvangsfullbyrdelse.

Det vises til § 5 i departementets lovutkast.

10 Innsyn i opplysninger

10.1 Innledning

I hvilken utstrekning utenforstående kan gis innsyn i opplysninger SI besitter, har tre sider. For det første er det et spørsmål i hvilken utstrekning andre namsmyndigheter kan gis innsyn i opplysninger innhentet av SI. Den problemstillingen er omtalt ovenfor. For det andre er det et spørsmål hvilken rett den enkelte skyldner bør ha til innsyn i opplysninger om seg selv. Denne problemstillingen er særlig aktuell i forbindelse med utviklingen av det felles saksbehandlingssystemet for SI og de alminnelige namsmenn, og hvor SI forutsettes å inneholde og lagre opplysninger som anvendes av andre namsmyndigheter. For det tredje er det et spørsmål i hvilken utstrekning publikum for øvrig har rett til innsyn hos SI. Dette er i praksis et spørsmål om offentlighetslovens anvendelse på SI.

10.2 Skyldnerens innsynsrett

10.2.1 Gjeldende rett

Straffeprosessloven § 456 sjette ledd annet punktum inneholder i dag bestemmelser om skyldnerens rett til opplysninger om seg selv. Bestemmelsen lyder slik:

”Enhver kan kreve innsyn hos Innkrevingssentralen i de opplysninger som Innkrevingssentralen har lagret elektronisk om vedkommende som holdes tilgjengelig for andre namsmyndigheter.”

Bestemmelsen ble tilføyet ved lovendring som trådte i kraft 1. november 2005. I Ot.prp. nr. 66 (2004-2005) s. 28 flg. uttales det blant annet følgende om bakgrunnen for lovendringen:

”Gjeldende reglar gir ikkje skyldnaren krav på innsyn i dei opplysningane Statens innkrevjingsentral har lagra om vedkommande til bruk i si eiga eller andre namsmenn si tvangsfullføring. Personopplysningslova gjeld ikkje for saker som vert handsama eller avgjort i medhald av rettleielovene (mellom anna tvangsfullføringslova og straffeprosesslova), sjå personopplysningsforskrifta § 1-3. Reglane i tvangsfullføringslova gjev ikkje rett til innsyn i anna enn namsboka ho kvar enkelt namsmann og dokumenta knytt til kvar enkelt sak hos den einskilde namsmannen. Innsyn i eit felles sakshandsamingssystem fell utanfor denne retten. Personvernomsyn talar sterkt for at den det gjeld, må ha rett til innsyn i dei til dels omfattande opplysningane som Statens innkrevjingsentral vil ha lagra om vedkommande. Ei mogleg løysing ville vere å justere personopplysningsforskrifta slik at personopplysningslova gjaldt. Etter departementet si meining er det ei betre løysing i staden å fastsetje innsynsretten i straffeprosesslova § 456. Av di innsynsretten vil vere direkte knytt opp mot dei opplysningane som Statens innkrevjingsentral har lagra, vil retten til innsyn gjelde uavhengig av kva for kjelde opplysningane kjem frå i utgangspunktet.”

10.2.2 Departementets forslag og vurderinger

De hensyn som er omtalt ovenfor og som taler for at skyldneren gis innsyn i opplysninger SI har lagret om vedkommende, gjør seg fremdeles gjeldende. Departementet foreslår på denne bakgrunn å overføre innholdet i straffeprosessloven § 456 sjette ledd annet punktum til SI-loven.

Det vises til § 5 i departementets lovutkast.

10.3 Forholdet til offentleglova

I hvilken utstrekning andre enn namsmyndighetene og skyldneren selv har innsynsrett hos SI er et spørsmål om og eventuelt i hvilken utstrekning offentleglova gjelder for SI.

Utgangspunktet er at SI er et forvaltningsorgan slik at offentleglova gjelder også for SIs virksomhet, jf. offentleglova § 2 første ledd. Fra dette utgangspunktet gjelder det unntak som i praksis innebærer at offentleglova bare i begrenset utstrekning får anvendelse for SI.

Det følger av offentleglova § 2 fjerde ledd at loven ikke gjelder i saker som behandles etter rettleielovene. Den praktiske konsekvens av dette er at offentlighetsloven i forhold til SI bare får anvendelse i saker av mer forvaltningsmessig art.

Offentleglova inneholder enkelte unntak fra utgangspunktet om dokumentoffentlighet, jf. offentleglova kapittel 3. Etter offentleglova § 13 er eksempelvis opplysninger som er underlagt taushetsplikt i eller i medhold av lov unntatt fra offentlighet. Spørsmålet om taushetsplikt vil her bero på en tolkning av relevant særlovgivning og forvaltningsloven § 13.

Departementet anser det ikke som nødvendig å innta bestemmelser om forholdet til offentleglova i den nye loven.

11 Forholdet til inkassoloven

11.1 Gjeldende rett

11.1.1 Utgangspunkter

Det finnes ingen lov- eller forskriftsbestemmelser som eksplisitt regulerer om og eventuelt i hvilken utstrekning inkassoloven får anvendelse for SI. I praksis har SI lagt til grunn at inkassoloven, med unntak av § 8 om god inkassoskikk, ikke gjelder for deres virksomhet. Inkassoloven § 8 antas å gi uttrykk for alminnelige rettsgrunnsetninger som også gjelder for SI.

Det må anses som uavklart i hvilken utstrekning inkassoloven gjelder for SI.

11.1.2 Inkassolovens anvendelsesområde

Inkassolovens anvendelsesområde er angitt i § 1 første ledd. Det følger av første punktum at loven gjelder inndriving av forfalte pengekrav. Inkassoloven § 1 skiller ikke mellom inndriving av privatrettslige og offentligrettslige krav. Utgangspunktet er således at inkassoloven gjelder ved inndriving av begge kravstyper. At SI først og fremst innkrever offentligrettslige krav innebærer dermed ingen begrensning når det gjelder lovens anvendelse på SI.

Etter tredje punktum viker inkassoloven for bestemmelser i eller i medhold av annen lov.

Bestemmelsen er blant annet omtalt slik i Ot. prp. nr. 2 (1987-1988) s. 101:

”(..)Første ledd tredje punktum angir at inkassoloven vil vike for bestemmelser i eller i medhold av annen lov. Denne reservasjonen kan få selvstendig betydning når annen lovgivning ikke uttrykkelig regulerer forholdet til inkassoloven. Departementet foreslår ikke i forbindelse med den nye inkassoloven at det innføres regler i annen lovgivning som tar opp forholdet til inkassoloven. Også uten uttrykkelig regulering i særlovgivningen vil imidlertid inkassoloven få begrenset betydning for innkrevingen av visse typer krav. F. eks vil innkreving av skattekrav og underholdsbidrag etter henholdsvis lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt og lov 9. desember 1955 nr. 5 om innkreving av underholdsbidrag, være så fullstendig regulert i de nevnte lover, at det blir lite rom for supplerende anvendelse av inkassoloven. Dette gjelder både spørsmålet om hvordan innkrevingen skal skje, og spørsmålet om hvem som i så fall kan utføre denne. Inkassoloven § 1 første ledd gjør det her klart at inkassolovens regler vil stå tilbake. Et annet praktisk viktig tilfelle hvor annen lovgivning vil gå foran inkassoloven, er ved rettlig innkreving. Her vil prosesslovgivningen i de fleste tilfeller måtte anes som uttømmende. (..)”

Reguleringen av SIs virksomhet i eller i medhold av annen lovgivning enn inkassoloven er bakgrunnen for at SI så langt har lagt til grunn at inkassoloven ikke gjelder for SI.

Lov- og forskriftsverket inneholder i varierende grad bestemmelser som regulerer innkrevingen av de krav SI har innkreivingsansvar for, herunder hvilke gebyrer som påløper ved forsinket betaling. For en rekke krav er innkreivingsvirksomheten så fullstendige regulert at det neppe er rom for anvendelse av inkassoloven i tillegg. Dette er eksempelvis situasjonen for straffeprosessuelle krav hvor straffeprosessloven § 456 og påtaleinstruksen kapittel 30 gir nærmere bestemmelser. For andre krav inneholder lov- og forskriftsverket i mindre grad

bestemmelser om SIs myndighet under innkrevingen, ut over at kravet inndrives av SI og at SI har særnamsmyndighet.

Hvor utfyllende innkreivingsbestemmelsene må være for at inkassoloven ikke får anvendelse, er uklart. Dersom inkassoloven tas på ordet og problemstillingen skulle komme på spissen, kan det imidlertid ikke utelukkes at det vil måtte konkluderes med at inkassoloven gjelder ved innkrevingen av visse, men ikke alle kravstyper som SI innfordrer. Man ville i så fall få en situasjon hvor SIs innkreivingsvirksomhet for enkelte krav reguleres i inkassoloven, mens virksomheten for andre krav ville være regulert i spesiallovgivningen.

Dersom inkassoloven skulle gis anvendelse på SI, ville det oppstå spørsmål om SIs innkreivingsvirksomhet må karakteriseres som egeninkasso eller fremmedinkasso.

11.1.3 Egeninkasso og fremmedinkasso

Inkassoloven gjelder både ved innkreving av pengekrav for andre (fremmedinkasso) og innkreving av egne pengekrav (egeninkasso). Sondringen mellom fremmedinkasso og egeninkasso har betydning i flere relasjoner.

En rekke av inkassolovens bestemmelser gjelder bare for en inkassator som driver "inkassovirksomhet". Med inkassovirksomhet menes ervervsmessig eller stadig inndriving av forfalte pengekrav for andre (fremmedinkasso), jf. § 2 første ledd.

En viktig konsekvens av skillet mellom fremmed- og egeninkasso er at inkassoforskriftens maksimalsatser for fordringshaverens rett til gebyrmessig erstatning er forskjellig. Videre stilles det nærmere angitte krav til virksomheten, herunder krav om inkassobevilling, for den som skal drive fremmedinkasso, jf. inkassoloven §§ 4-6. En annen forskjell er at inkassoloven kapittel V om inkassatorens forhold til fordringshaveren ikke gjelder ved egeninkasso. Bestemmelsen i § 8 om god inkassoskikk gjelder imidlertid både for den som inndriver egne krav og den som foretar innfordring på vegne av andre.

Det kan reises spørsmål om den virksomhet SI driver - generelt og uavhengig av om inkassoloven får anvendelse på SI - må bedømmes som egen- eller fremmedinkasso.

Det forhold at SI er et statlig organ som inndriver statlige fordringer, trekker isolert sett i retning av at SI driver egeninkasso i inkassoloven forstand. Det kan hevdes at staten bør bedømmes som ett og samme subjekt uansett om fordringene innkreves for ulike statlige organer, og selv om det er opprettet et særskilt innkreivingsorgan for dette formål.

På den annen side er det noen forhold som taler *mot* at SIs virksomhet bedømmes som egeninkasso.

For det første er det grunn til å nevne at relasjonen mellom SI og det enkelte statlige organ i praksis er organisert som et oppdragsgiver- og oppdragstakerforhold. SIs posisjon i forhold til det enkelte organ, herunder SIs myndighet under innkrevingen, er regulert i særskilte avtaler med det enkelte organ for de ulike krav. Bare for et fåtall av kravene har SI fått overført full kreditorposisjon. Det innebærer at SI under innkrevingen bare kan foreta de handlinger avtalen med den enkelte oppdragsgiver gir rom for. De begrensninger som etter dette gjelder for SI, taler *mot* å karakterisere SIs virksomhet som innkreving av egne krav.

Det forhold at SI er organisert som et eget forvaltningsorgan som er uavhengig av sine oppdragsgivere og som formelt sett ikke er underlagt deres instruksjonsrett, trekker også i retning av at SIs virksomhet ikke kan karakteriseres som egeninkasso. I juridisk teori er det holdepunkter for at opprettelsen av særskilte juridiske enheter som tar hånd om innkrevingen, innebærer at virksomheten må bedømmes som innkreving av krav på vegne av andre. Fra Moe, Inkassoloven Kommentartutgave, Oslo 2006, s. 24 hitsettes:

” (...) Dersom en bedrift har en avdeling om foretar inndriving av egne forfalte fordringer, er dette å anse som egeninkasso. (...) I noen tilfeller oppretter næringsdrivende foretak egne datterselskaper om foretar inndrivingen av foretakets fordringer. Det er også eksempler på at et selskap som driver med oppkjøp av fordringer, har datterselskap som forestår selve inkassoen. Formelt sett er dette å anse som fremmedinkasso, og det (datter)selskapet som skal foreta inkassoen, må ha bevilling i henhold til kapittel II. (...)”

11.1.4 God inkassoskikk – generalklausulen i inkassoloven § 8

Selv om det så langt er lagt til grunn at inkassoloven som sådan ikke gjelder for SI, legger SI i praksis til grunn at generalklausulen om god inkassoskikk i inkassoloven § 8 også gjelder for SIs innkreivingsvirksomhet. Bestemmelsen lyder slik:

”Inkassovirksomhet skal utøves i samsvar med god inkassoskikk. Det samme gjelder ved leilighets inndriving for andre og ved inndriving av egne pengekrav. Det er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder om utsetter noen for urimelig påtrykk, skade eller ulempe.”

Plikten til å følge ”god inkassoskikk” er en rettslig standard og i utgangspunktet en overordnet etisk norm som i inkassoloven er gjort til en rettlig plikt. Uttrykket ”inkassovirksomhet” har i § 8 et videre anvendelsesområde enn i § 2, som avgrenser inkassovirksomhet til å omfatte ervervsmessig eller stadig innkreving av forfalte pengekrav for andre. Plikten til god inkassoskikk gjelder ved all innkreving av forfalte pengekrav, så vel av egne som av andres pengekrav.

I NOU 1983:2 s. 48 er ”god inkassoskikk” blant annet omtalt slik:

“(..) Uttrykket god inkassoskikk ligger nær opp til betegnelsen av de yrkesetiske reglene på andre livsområder, om ”god advokatskikk”, ”god forretningsskikk”, ”god meglerskikk”, ”god legeskikk” og ”god revisjonsskikk”. Generalklausulen om god inkassoskikk bygger på de etiske prinsipper som til enhver tid er alminnelig anerkjent og praktisert i kretsen av dyktige og samvittighetsfulle yrkesutøvere, slik at en skyldner ikke påføres unødig skade eller ulempe, eller utettes for urimelig påtrykk eller andre urimelige inkassomidler (...)”.

Inkassoloven åpner for flere sanksjoner ved overtredelse av normen for god inkassoskikk. Det følger av lovens § 17 fjerde ledd at brudd på normen medfører at skyldnerens ansvar for kostnader for utenrettslig innkreving bortfaller. Grove eller gjentatte overtredelser kan medføre inndragning av inkassobevillingen og straffansvar, jf. § 25 og § 6 første ledd annet punktum og § 26 første ledd bokstav b. Tvister i inkassosaker kan bringes inn for Inkassoklagenemnda etter reglene i kapittel VIII. Ved overtredelse av kravet til god inkassoskikk kan nemnda pålegge inkassator å betale nemndas omkostninger i den aktuelle saken.

11.2 Departementets vurderinger og forslag

Som nevnt ovenfor under punkt 11.1.1 må det anses uavklart om og eventuelt i hvilken utstrekning inkassoloven får anvendelse på innkreivingsvirksomhet i regi av SI. Departementet ser behov for å skape klarhet på dette punkt.

Departementet anser det som lite hensiktsmessig at inkassoloven gis anvendelse på SIs innkreivingsvirksomhet. Gitt utgangspunktet om at SIs innkreivingsvirksomhet for enkelte krav antakelig må bedømmes som fremmedinkasso, jf. ovenfor under punkt 11.1.3, vil konsekvensen av å gi inkassoloven anvendelse blant annet være at inkassolovgivningens bestemmelser om rett for fordringshaveren til gebyrmessig erstatning ved fremmedinkasso, får anvendelse. En annen konsekvens ville være at SIs virksomhet ville underlegges inkassolovens bestemmelser om inkassobevilling. Departementet anser det som lite naturlig.

Etter departementets oppfatning foreligger det ikke rettssikkerhetshensyn som tilsier at inkassoloven bør gis anvendelse på SIs virksomhet. Hensynet til skyldneren må anses å være tilstrekkelig ivaretatt gjennom de lovbestemmelsene det legges opp til i det foreliggende lovutkastet. I denne sammenheng vil departementet bemerke at saksbehandlingsreglene som følger av forvaltningsloven vil gjelde for SIs virksomhet.

Det bes om høringsinstansenes syn på spørsmålet.

Prinsippet om at SIs innkreivingsvirksomhet skal skje i henhold til god inkassoskikk foreslås lovfestet. I og med at SI allerede legger prinsippet til grunn i sin virksomhet, innebærer forslaget ingen endring i forhold til gjeldende praksis.

Det vises til § 3 i departementets lovutkast.

12 Forslag til ny bestemmelse om forsinkelsesrenter

12.1 Gjeldende rett

For de krav SI har innkreivingsansvar for, gjelder det flere ulike rente-, gebyr- og avgiftsordninger som tar sikte på å skape oppfyllellespress slik at betaling skjer innen rimelig tid.

Forsinkelsesrenteloven kommer ikke direkte til anvendelse på offentligrettslige krav fordi lovens anvendelsesområde er begrenset til pengekrav på formuesrettens område. For enkelte av de krav SI har innkreivingsansvar for er det imidlertid bestemt at det ved forsinket betaling påløper renter etter satser som tilsvarer den til enhver tid gjeldende rente fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven. Dette gjelder eksempelvis avgift etter lov om tilsyn med elektriske anlegg, jf. loven § 4. Etter straffeprosessloven § 456 femte ledd kan bøtelagte pålegges å betale renter og gebyr på ubetalte bøter. Etter forskrift om gebyr og renter på bøter av 9. august 1991 nr. 541 påløper både 1 rettsgebyr og rente med samme sats som etter forsinkelsesrenteloven dersom bøtekrav ikke betales etter puring.

Når det gjelder privatrettslige krav som SI innkreiver på vegne av fornærmede i offentlig straffesak, er det ikke behov for å regulere dette nærmere. For slike krav antar departementet at forsinkelsesrenteloven får direkte anvendelse.

For skatte- og avgiftskrav gjelder skattebetalingsloven § 11-1 som bestemmer at det skal beregnes renter av skatte- og avgiftskrav som ikke betales innen forfallstidspunktet som følger av lovens kapittel 10. Rentesatsen er den samme som den til enhver tid gjeldende sats fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven.

For noen krav påløper det ikke renter dersom betaling ikke skjer rettidig, idet det i stedet påløper særskilt gebyr eller tilleggsavgift. Dette gjelder eksempelvis for årsavgift og kringkastingsavgift.

For andre krav er det ikke fastsatt bestemmelser om renter, gebyr eller avgift ved forsinket betaling. Dette gjelder eksempelvis for avgifter etter lotteriloven og forsinkelsesgebyr etter regnskapsloven. I slike tilfeller påløper ikke rente dersom betaling ikke skjer rettidig.

12.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å harmonisere og samordne bestemmelsene om renter som påløper ved forsinket betaling av offentligrettslige krav som Statens innkreivingsentral har til innkreivning. I mange tilfeller kan det være vanskelig å begrunne at det skal gjelde ulike regler for slike krav.

Etter departementets oppfatning fremstår det som uheldig at det for noen av de krav SI innkreiver, ikke gjelder regler om rente ved forsinket betaling. Når det ses bort fra krav som etter sin art skal fremtvinge oppfyllelse, slik som for eksempel tvangsmulkt etter regnskapsloven, vil fraværet av slike regler kunne bidra til å svekke oppfyllellespresset overfor debitorene.

Det foreslås at renter beregnes fra det tidspunkt kravet er overført til SI og frem til betaling skjer, men likevel slik at renter tidligst påløper fra forfallstidspunktet for kravet. Det foreslås videre at renten beregnes etter satser som tilsvarer den til enhver tid gjeldende rente fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven. Det foreslås at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om beregning av renter og gis adgang til å bestemme at det ikke skal beregnes renter for enkelte kravstyper.

Det vises til § 7 i departementets lovutkast.

13 Partsstilling

13.1 Gjeldende rett

Det finnes ingen generelle lov- eller forskriftsbestemmelser som regulerer om og i hvilken utstrekning SI har myndighet til å utøve statens partsstilling ved tvangsforretning for de alminnelige namsmenn og annen rettslig behandling i forbindelse med innkreving og sikring av krav SI inndriver.

Gjennomgående er SI i de samarbeidsavtaler og instruksjoner som regulerer forholdet til de enkelte oppdragsgivere gitt myndighet til å behandle saker vedrørende konkurs, tvangsavvikling, dødsbo og gjeldsforhandlinger vedrørende konkursloven og etter gjeldsordningsloven. Hvilken myndighet SI har til å opptre på den enkelte oppdragsgivers vegne i slike saker, varierer for de ulike krav.

13.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at utgangspunktet skal være at SI skal kunne begjære konkurs og generelt opptre som fordringshaver i saker om gjeldsforhandling, gjeldsordning, behandling av dødsbo, tvangsakkord og konkurs. For å skape klarhet med hensyn til SIs myndighet overfor domstolene, foreslås det at SIs myndighet lovfestes.

SI treffer avgjørelser i medhold av loven som vil kunne prøves ved ordinært søksmål. Uten særregulering vil de alminnelige reglene om partsstilling mv. komme til anvendelse. Det vil si at søksmål skal rettes mot staten, og at partsstillingen utøves av Finansdepartementet. Departementet antar at antall saker av denne typen er begrenset, noe som taler for at man bør følge de alminnelige regler. På den annen side er det lite hensiktsmessig at partsstillingen utøves av Finansdepartementet. Departementet foreslår derfor at dette reguleres særskilt, slik at partsstillingen skal utøves av SI.

Det vises til § 9 i departementets lovutkast.

14 Innkreving av krav på erstatning for personskade voldt ved straffbar handling som er idømt i sivil sak

Finansdepartementet har mottatt forslag fra Justis- og politidepartementet vedrørende innkreving av erstatning for personskade voldt ved straffbar handling som er idømt i sivil sak.

Det er adgang til å fremme et erstatningskrav mot en siktet i en straffesak i forbindelse med straffesaken dersom erstatningskravet springer ut av handlingen som straffesaken gjelder. Dette følger av straffeprosessloven § 3 første ledd. Erstatningskrav som følger av skade voldt ved straffbar handling som idømmes i forbindelse med straffesaken, innkreves av Statens innkrevingsentral dersom den skadelidte ønsker det, jf. straffeprosessloven § 455 tredje ledd annet punktum.

Dersom erstatning for personskade voldt ved straffbar handling idømmes i en sivil sak, må skadelidte selv ta initiativ til å få kravet inndrevet. Dersom skadevolderen ikke betaler frivillig, kan skadelidte begjære kravet tvangsfullbyrdet gjennom de alminnelige namsmyndighetene.

Justis- og politidepartementet mener det er viktig at voldsofre får hjelp til inndriving av erstatning for personskade uavhengig av om erstatningskravet er fastsatt i straffesak eller i sivil sak. Det kan fremstå som urimelig byrdefullt for en saksøker som har vært utsatt for en straffbar handling som har krenket liv eller helse å måtte være aktiv i forbindelse med innkreving av erstatningen. I saker som gjelder personskade kan det være spesielt ubehagelig for den skadelidte å måtte forholde seg til skadevolderen etter at den sivile saken er avsluttet. Den skadelidte vil i slike saker ha måttet forklare seg om den skadevoldende handlingen først i straffesaken og deretter i den sivile saken.

Departementet foreslår derfor at ordningen med bistand fra Statens innkrevingsentral til innkreving utvides til å gjelde erstatningskrav som omfattes av voldsoffererstatningsloven, også dersom kravet er idømt i en sivil sak. Det vil være retts teknisk enkelt å knytte anvendelsesområdet for bistandsordningen til voldsoffererstatningslovens virkeområde.

Det følger av voldsoffererstatningsloven § 1 at den som har lidt personskade som følge av en straffbar handling som krenker livet, helsen eller friheten, og dennes etterlatte, har rett til voldsoffererstatning fra staten. Voldsoffererstatning ytes likevel ikke for skader som omfattes av bilansvarsloven.

Departementet ser ikke grunn til å innføre en ordning med bistand fra Statens innkrevingsentral til innkreving av erstatning som utspringer av en straffbar handling, men som ikke knytter seg til en personkrenkelse. Det kan tenkes mange ulikeartede krav av denne typen, for eksempel erstatning for tingsskade etter en henlagt straffesak. Ofte vil det være et forsikringsselskap involvert når det ytes erstatning for tingsskade. De særlige hensynene som taler for å verne skadelidte mot selv å måtte følge opp innkrevingen, gjør seg først og fremst gjeldende for personskader. Departementet ser heller ikke grunn til å la bistandsordningen omfatte andre skadelidte enn fornærmede selv og etterlatte.

Erstatningskrav som følge av straffbare handlinger kan tilkomme for eksempel en arbeidsgiver som har utbetalt lønn i en sykemeldingsperiode eller et

forsikringsselskap som har krav på regress. For slike mer utenforstående tredjeparter vil det å begjære innkreving på ordinær måte gjennom de alminnelige namsmyndighetene ikke være like belastende som for fornærmede og etterlatte.

Departementet antar at den foreslåtte endringen ikke vil ha store økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige. De fleste erstatningskrav som springer ut av straffbare handlinger blir fremmet i forbindelse med straffesaken. De fleste skadelidte vil dessuten få dekket sine krav gjennom voldsoffererstatningsordningen. Maksimalgrensen for voldsoffererstatning er 40 ganger folketrygdens grunnbeløp, jf. voldsoffererstatningsloven § 11 første ledd. Dette utgjorde i 2009 kr. 2 915 240.

Det vises til forslag om endringer i straffeprosessloven § 455 tredje ledd.

15 Opphevelse av hjemmelen for å beregne renter av bøter

Finansdepartementet har etter forslag fra Justis- og politidepartementet valgt å fremme forslag om opphevelse av forskriftshjemmelen for å beregne renter av bøter.

Statens innkrevingssentral har i brev 21. februar 2008 til Finansdepartementet foreslått at adgangen til å beregne renter av bøter oppheves. Finansdepartementet har forelagt saken for Justisdepartementet.

Statens innkrevingssentral viser til at renter av bøter ikke har vært innkrevet siden forskriften om renter og gebyr på bøter (forskrift 9. august 1991 nr. 543) trådte i kraft 1. september 1991. Årsaken er delvis at investeringskostnadene for et datasystem som beregnet renter ble ansett for å være for høye, og delvis at renter ble ansett for å være et dårligere betalingsincitament for bøter enn gebyr.

Det følger i dag av forskriften om renter og gebyr på bøter § 2 første ledd at dersom boten ikke blir betalt innen den fristen som følger av kravbrevet, sendes det purring med angivelse av ny frist. Ved utstedelsen av purrebrevet ilegges det et gebyr tilsvarende et halvt rettsgebyr (for tiden kr 430). Dersom boten ikke blir betalt innen fristen som er nevnt i purrebrevet, påløper rente etter rentesatsen som er fastsatt i forsinkelsesrenteloven § 3 (for tiden 8,25 %), jf. forskriften § 2 annet ledd.

Det følger av forskriften § 3 at renteberegningen avbrytes ved innvilget betalingsutsettelse, avtale om betalingsordning, trekkpålegg og anmodning om soning. I tillegg til rentene påløper det etter forskriften § 2 tredje ledd et gebyr lik ett rettsgebyr dersom boten ikke betales innen den fristen som er nevnt i purrebrevet. Ved utløpet av denne fristen vil det dermed ha påløpt et samlet gebyr på kr 1 290.

Justis- og politidepartementet anser det for uheldig at det påløper renter av bøter som ikke blir forsøkt innkrevet av staten. Departementet er enig med Statens innkrevingssentral i at det må være tilstrekkelig at det påløper gebyr ved forsinket betaling av bøter. Det vil bare være ved særlig store bøter at renter kan antas å få selvstendig betydning som betalingspress. Store bøter vil imidlertid ofte bli betalt innenfor fristene. For små bøter vil forsinkelsesgebyrene langt overstige rentekravene. Departementet anser det derfor på denne bakgrunn ikke hensiktsmessig at det utvikles rutiner for innkreving av renter av bøter.

Departementet viser til lovutkastet § 7 om forsinkelsesrenter og adgangen for departementet til i forskrift å bestemme at det ikke skal beregnes renter for enkelte kravstyper. Departementet vil i forskrift bestemme at det ikke skal være renter på bøter.

Det vises til forslag om endringer i forskrift 9. august 1991 nr. 543 om gebyr og renter på bøter.

16 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene i høringsutkastet er først og fremst videreføring av gjeldende rett for så vidt gjelder avgjørelsesmyndighet mv. Disse forslagene antas ikke å ha direkte økonomiske konsekvenser. Arbeidet hos SI og i andre organer antas imidlertid å kunne skje på en enklere måte dersom forslagene vedtas, og dette vil indirekte gi administrative fordeler og økonomisk en mer rasjonell saksbehandling. Effektene er meget vanskelig å tallfeste.

Departementets forslag til noe utvidet motregningsadgang og tvangsdekning i enkle pengekrav antas først og fremst å kunne effektivisere innkrevingen noe og dermed også gi en noe bedre dekning for utestående krav.

17 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lov om Statens innkrevingssentral

Til § 1- Virkeområde

Bestemmelsen angir det generelle grunnlaget for SIs virksomhet.

Første ledd første punktum bestemmer at Statens innkrevingssentral innkrever de krav den i lov eller ved departementets bestemmelse er pålagt å innkreve. Dette innebærer en videreføring av straffeprosessloven § 456 første ledd annet punktum. Bestemmelsen innebærer ingen endringer i forholdet mellom SI og den enkelte oppdragsgiver. Forholdet mellom SI og oppdragsgiverne vil også i fremtiden reguleres av særskilte avtaler mellom disse. Etter *annet punktum* innkreves også sakskostnader tilkjent i rettssaker om krav som inndrives av SI.

Annet ledd slår fast at den utenrettslige innkrevingen foretas etter reglene i lov om Statens innkrevingssentral og at Statens innkrevingssentralers kompetanse til å forestå tvangsinnkreving reguleres i tvangsfullbyrdsloven.

Til § 2- Forholdet til forvaltningsloven

Første ledd fastsetter at forvaltningslovens saksbehandlingsregler gjelder med de særlige bestemmelser som er gitt i denne loven. Dette innebærer en videreføring av gjeldende rett.

Annet ledd fastsetter at Finansdepartementet er klageorgan for enkeltvedtak truffet av SI. Bestemmelsen er en konsekvens av at SI er faglig og administrativt underordnet Finansdepartementet. Hovedtyngden av SIs vedtak gjelder imidlertid kreditortiltak som ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og som derfor ikke gir klagerett til departementet.

Tredje ledd fastsetter at bestemmelser om klage på avgjørelser truffet av SI som gjelder innkreving av krav etter straffeprosessloven, fastsettes i forskrift. Bestemmelser om klage på SIs avgjørelser i forbindelse med innkreving av straffeprosessuelle krav finnes i dag i påtaleinstruksen. SIs avgjørelser kan påklages til statsadvokaten i det distrikt hvor tiltalen eller forelegget ble utferdiget, jf. påtaleinstruksen § 30-12, jf. § 30-2. Utkastet annet ledd er ikke ment å innebære noen endring i forhold til gjeldende rett.

Fjerde ledd fastsetter at begrunnelse for enkeltvedtak kan begrenses til å omfatte opplysninger som nevnt i forvaltningsloven § 25 første og annet ledd dersom begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 antas å kunne svekke mulighetene for fremtidig dekning av kravet.

Til § 3 – Forholdet til inkassoloven

Bestemmelsen regulerer forholdet til inkassoloven og fastsetter at inkassoloven § 8 om god inkassoskikk gjelder tilsvarende så langt den passer for SI. Bestemmelsen innebærer lovfesting av gjeldende praksis ved SI.

Til § 4 – Innhenting av opplysninger

Bestemmelsen regulerer SIs adgang til å innhente informasjon fra ulike tredjemenn utover det som følger av tvangsfullbyrdsloven.

Første ledd første punktum fastsetter at SI uhindret av taushetsplikt kan innhente opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold fra andre, herunder offentlige og private registre. Bestemmelsen innebærer at det etableres et klart hjemmelsgrunnlag for SIs innhenting av informasjon som ikke er allment tilgjengelig, til bruk i det felles saksbehandlingssystemet som er etablert for SI og de alminnelige namsmenn. Eventuelle begrensninger i SIs adgang til informasjonsinnhenting kan reguleres av departementet i forskrift om dette, jf. *tredje ledd*.

Annet ledd slår fast at opplysninger som innhentes etter første ledd må ha betydning for SIs eller andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse overfor skyldneren. Bestemmelsen gir hjemmel til også å innhente informasjon til bruk i vurderinger knyttet til om det skal iverksettes tvangsinnfordring overfor skyldneren.

Tredje ledd fastsetter at departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som kan innhentes fra samt om oppbevaring og sletting av opplysninger.

Til § 5 – Videreformidling av og innsyn i opplysninger

Bestemmelsen fastslår at SI uten hinder av taushetsplikt kan utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om avholdte utleggsforretninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse. Videre kan enhver kreve innsyn hos SI i de opplysninger som SI har lagret elektronisk om vedkommende som holdes tilgjengelig for andre namsmyndigheter. Bestemmelsen viderefører straffeprosessloven § 456 siste ledd.

Til § 6 - Motregning

Bestemmelsen regulerer adgangen til å motregne krav som SI forestår innkrevingen av, i fordringer skyldneren har på det offentlige. Bestemmelsen gjelder i og utenfor konkurs.

Første ledd fastsetter at statlige krav SI innkrever kan motregnes etter bestemmelsene om dette i skattebetalingsloven. Bestemmelsen innebærer unntak fra gjensidighetsvilkåret som gjelder ved motregning etter ulovfestede regler når tilgodebeløpet som det motregnes i er felleskravet på skatt (formues- og inntektsskatt og trygdeavgift). At motregningsadgangen utvides for alle krav SI forestår innkreving av, innebærer en endring i forhold til gjeldende rett. Det er et vilkår for motregning at forringene er gjenstand for beslag etter bestemmelsene i dekningsloven kapittel 2. Dette innebærer at det eksempelvis bare kan motregnes i etterbetaling av trygd i den utstrekning skyldnerens krav til nødvendig livsopphold ikke rammes.

Annet ledd fastslår at motregningsadgangen i fordringer som tilkommer konkursboer og som er gjenstand for deling etter skattebetalingsloven kapittel 8, er begrenset til den andel av forringen som etter fordelingsreglene tilkommer staten eller folketrygden.

Tredje ledd regulerer hvordan motregning nærmere skal gjennomføres. Motregning skal skje ved pålegg overfor den som foretar utbetalingen på det offentlige vegne. Skyldneren skal varsles om at motregning foretas og at han har klagerett med en klagefrist på en måned.

Fjerde ledd fastsetter at all motregning som foretas av SI kan påklages etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 og at tvangsfullbyrdelsesloven § 2-15 gjelder tilsvarende. Motregning vil normalt ikke omfattes av tvangsfullbyrdelsesloven, men den foreslåtte bestemmelsen innebærer at motregning skal behandles som tvangsfullbyrdelse. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 annet ledd annet punktum skal namsmannen "uten opphold" forelegge klagen for tingretten. Dette medfører en endring for krav som tidligere er motregnet etter det alminnelige, ulovfestede motregningsreglene. Departementet legger til grunn at bestemmelsen ikke vil være til hinder for at SI kan gjennomføre en oppklaringsrunde hvor vedtakets innhold og de rettsregler som er anvendt forklares for skyldneren, før saken går til rettslig behandling. Klagefristen er en måned etter mottaket av motregningserklæringen.

Til § 7 – Renter ved forsinket betaling

Første ledd bestemmer at det påløper forsinkelsesrenter lik den til enhver tid gjeldende rente fastsatt med hjemmel i forsinkelsesrenteloven for krav det ikke i lov eller forskrift er bestemt at det påløper renter mv.

Annet ledd fastslår at rentene skal i så fall beregnes fra det tidspunkt kravet overføres til SI for innkreving. I situasjoner hvor kravet overføres til SI før kravet er forfalt, beregnes rente fra forfallstidspunktet.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til i forskrift å gi nærmere regler om beregning av renter og adgang til å bestemme at det ikke skal beregnes renter for enkelte kravstyper.

Til § 8 – Lempning

Bestemmelsen inneholder generelle regler for SIs innkrevingsvirksomhet.

Første ledd gir hjemmel for SI til å tillate betalingsutsettelse, avdragsvis betaling eller at kravene nedsettes helt eller delvis. Bestemmelsen om betalingsutsettelse og avdragsvis betaling innebærer en videreføring av bestemmelsen i straffeprosessloven § 456 annet ledd første punktum. Adgangen til hel eller delvis nedsettelse innebærer en utvidelse av SIs myndighet i forhold til gjeldende rett; likevel uten å gi adgang for SI til nedsettelse av straffeprosessuelle krav som bare kan frafalles gjennom benådning. Vedtak om dette forutsetter at hensynet til innfordringen tilsier det. Det er en forutsetning at skyldneren ikke er i stand til å innfri kravet på vanlig måte, og at tiltaket antas å gi bedre dekning enn fortsatt innfordring, jf. *annet punktum*. Lempningsadgangen etter utkastet § 8 gjelder både under den utenrettslige innkrevingen og når tvangsinnfordring er iverksatt. Adgangen til å lempe under tvangsinnfordringen innebærer en utvidelse av lempningsadgangen i forhold til SIs praksis i dag.

Annet ledd fastsetter at dersom skyldneren på grunn av dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker er ute av stand til innfri krav Statens innkrevingssentral innkrever, og det vil være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen, kan kravet settes ned helt eller delvis selv om betalingstilbudet ikke gir bedre dekning enn fortsatt innfordring. Bestemmelsen gis likevel ikke adgang til nedsettelse av straffeprosessuelle krav som bare kan frafalles gjennom benådning. Bestemmelsen er en sikkerhetsventil for helt ekstraordinære situasjoner, og er ikke ment som en rettighetsordning for skyldneren.

Tredje ledd gir departementet hjemmel for å fastsette nærmere bestemmelser om lempningsadgangen

Fjerde ledd fastsetter at vedtak om lempning ikke kan påklages. I og med at lempning av innfordringshensyn er begrunnet i kreditors - ikke skyldnerens – interesser, vil skyldnerens rettssikkerhet i liten grad bli skadelidende som følge av at det ikke er adgang til å påklage slike vedtak. Lemping av billighetshensyn er ikke ment som en rettighetsordning, men skal være en sikkerhetsventil for ekstraordinære tilfeller. Dette tilsier at det ikke foreligger sterke rettssikkerhetshensyn som tilsier at bør innføres klageadgang for slike tilfeller.

Til § 9 – Statens innkrevingssentrals partsstilling

Første ledd inneholder en presisering av Statens innkrevingssentrals myndighet til å opptre i konkurs-, gjeldsordnings-, gjeldsforhandlings- og tvangsakkordsaker på vegne av det offentlige som kravshaver. Bestemmelsen innebærer at SIs myndighet overfor domstolene klargjøres. SI får også et sikkert grunnlag for å påvirke gjeldsforhandlinger mv på et tidlig stadium i prosessen.

Annet ledd gir regler ved rettslig prøving av avgjørelser i medhold av SI-loven. SI utøver statens partsstilling i slike tilfeller.

Tredje ledd bestemmer at departementet kan gi instruks om statens partsstilling generelt og i enkeltsaker.

18 Utkast til lov om Statens innkrevingssentral

§ 1 Virkeområde

Statens innkrevingssentral innkrever de krav den i lov eller ved departementets bestemmelse er pålagt å innkreve. Også krav på sakskostnader tilkjent i rettssaker om krav som nevnt i første punktum innkreves etter reglene i loven her.

Den utenrettslige innkreving foretas etter reglene i loven her. Statens innkrevingssentral's kompetanse til selv å forestå tvangsinnfordring reguleres av tvangsfullbyrdsloven, jf. tvangsfullbyrdsloven kapittel 2 del II.

§ 2 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder med de særlige bestemmelser som er gitt i denne loven.

Med mindre annet er bestemt er Finansdepartementet klageorgan for enkeltvedtak truffet av Statens innkrevingssentral.

Bestemmelser om klage på avgjørelser truffet av Statens innkrevingssentral som gjelder innkreving av krav etter straffeprosessloven, fastsettes i forskrift.

Begrunnelse for enkeltvedtak etter denne lov kan begrenses til å omfatte opplysninger som nevnt i forvaltningsloven § 25 første og annet ledd dersom begrunnelse etter forvaltningsloven § 25 antas å kunne svekke mulighetene for fremtidig dekning av kravet.

§ 3 Forholdet til inkassoloven

. Inkassoloven § 8 om god inkassoskikk gjelder tilsvarende så langt bestemmelsen passer for Statens innkrevingssentral.

§ 4 Innhenting av opplysninger

Statens innkrevingssentral kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold fra andre, herunder offentlige og private registre.

Opplysninger som innhentes etter første ledd må ha betydning for Statens innkrevingssentral's eller andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse overfor skyldneren.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelse, herunder begrense opplysningsplikten og regler om oppbevaring og sletting av opplysninger.

§ 5 Videreformidling av og innsyn i opplysninger

Statens innkrevingssentral kan uten hinder av taushetsplikt utlevere opplysninger om skyldnerens inntekts- og formuesforhold og om avholdte utleggsforretninger til bruk for andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse. Enhver kan kreve innsyn hos Statens innkrevingssentral i de opplysninger som er lagret elektronisk om vedkommende som holdes tilgjengelig for andre namsmyndigheter.

§ 6 Motregning

For statlige krav som innkreves etter denne loven kan det gjennomføres motregning i til gode skatt eller avgift etter reglene i skattebetalingsloven § 13-1 første ledd.

Motregningsadgangen i fordringer som tilkommer konkursboer og som er gjenstand for fordeling etter skattebetalingsloven kapittel 8, er begrenset til den andel av fordringen som etter fordelingsreglene tilkommer staten eller folketrygden.

Motregning gjennomføres ved at Statens innkrevingssentral gir pålegg til den som skal foreta utbetalingen på det offentliges vegne om å overføre det aktuelle beløpet til Statens innkrevingssentral. Samtidig skal skyldneren gis underretning om motregningen og om klagefristen etter tredje ledd.

Motregning etter bestemmelsen her kan påklages etter tvangsfullbyrdsloven 5-16. Tvangsfullbyrdsloven § 2-15 gjelder tilsvarende. Motregningserklæringen kan ikke påklages senere enn en måned etter at den ble mottatt.

§ 7 Renter ved forsinket betaling

For krav hvor det ikke i lov eller i forskrift er bestemt at det påløper rente, avgift, gebyr eller tilsvarende ved forsinket betaling, påløper det forsinkelsesrenter lik den til enhver tid gjeldende rente fastsatt i forskrift med hjemmel i lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd første punktum.

Rentene beregnes fra det tidspunkt kravet overføres til innkreving hos Statens innkrevingssentral. Dersom kravet forfaller til betaling på et senere tidspunkt enn tidspunktet for overføring til Statens innkrevingssentral, beregnes rente fra forfallstidspunktet eller en måned etter påkrav. Renten løper fram til betaling skjer.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om beregning av renter og kan bestemme at det ikke skal beregnes renter for enkelte kravstyper.

§ 8 Lempning

Statens innkrevingssentral kan med mindre annet er bestemt gi betalingsutsettelse, avdragsvis betaling eller at kravene nedsettes når skyldneren ikke er i stand til å innfri kravet på vanlig måte, og dette antas å gi bedre dekning enn fortsatt innfordring.

Dersom skyldneren på grunn av dødsfall, særlig alvorlig sykdom eller lignende årsaker er ute av stand til innfri krav Statens innkrevingssentral innkrever, og det vil være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen, kan kravet nedsettes selv om dette ikke gir bedre dekning enn fortsatt innfordring.

Departementet fastsetter nærmere regler om Statens innkrevingssentrals myndighet etter annet og tredje ledd.

Enkeltvedtak etter denne bestemmelse kan ikke påklages.

§ 9 Statens innkrevingssentrals partsstilling

Statens innkrevingssentral utøver statens partsstilling ved tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring, konkursbegjæring, tvangsakkord, gjeldsforhandling, gjeldsordning og behandling av dødsbo i forbindelse med innkreving og sikring av krav etter denne loven.

Rettslig prøving av avgjørelser etter denne loven rettes mot staten som saksøkt. Statens partsstilling utøves av Statens innkrevingssentral.

Departementet kan gi instruks om utøvelsen av statens partsstilling generelt og i enkeltsak. Departementet kan overta utøvelsen av statens partsstilling i enkeltsaker eller i grupper av saker

19 Utkast til endringer i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse

I

I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

Nytt romertall I i kapittel 2 med §§ 2-1 til 2-13 skal ha overskriften "De alminnelige namsmyndighetene".

Nytt romertall II i kapittel 2 skal lyde:

II Statens innkrevingssentral

§ 2-14 *Statens innkrevingssentralers kompetanse*

Med mindre annet er bestemt, kan Statens innkrevingssentral for krav de har til innfordring, beslutte utleggstrekk eller stifte utleggspant dersom panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretningen kan holdes på innkrevingssentralens kontor etter § 7-9 første ledd.

Statens innkrevingssentral kan også gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav, jf. panteloven § 4-4, etter reglene i kapittel 10.

Statens innkrevingssentral kan likevel begjære utlegg og tvangsdekning som nevnt i annet ledd hos de alminnelige namsmyndighetene for krav den har til innfordring.

Bestemmelsene i §§ 5-1 til 5-5 og §§ 7-3 til 7-8 gjelder ikke for Statens innkrevingssentral.

§ 2-15 *Vernetting ved klage over innkrevingssentralens tvangsfullbyrdelse*

Klage etter § 5-16 over Statens innkrevingssentralers avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsen avgjøres av Rana tingrett.

20 Utkast til endringer i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåter i straffesaker

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåter i straffesaker gjøres følgende endringer:

I

§ 455 tredje ledd skal lyde:

Bøter og andre pengekrav til fordel for statskassen skal søkes inndrevet gjennom *Statens innkrevingsentral*. Det samme gjelder erstatning og andre pengekrav som er tilkjent en fornærmet eller en annen skadelidt i en offentlig straffesak, dersom den berettigede ønsker det. *Statens innkrevingsentral innkrever også krav på erstatning for personskade og erstatning til etterlatte som omfattes av virkeområdet for voldsoffererstatningsloven, og som er tilkjent fornærmede eller dennes etterlatte i en sivil sak, dersom den berettigede ønsker det.*

21 Utkast til endringer i forskrift 9. august 1991 nr. 543 om gebyr og renter på bøter

I forskrift 9. august 1991 nr. 543 om gebyr og renter på bøter gjøres følgende endringer:

I

§ 2 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir annet og tredje ledd.

§ 3 oppheves.

§ 4 skal lyde:

§ 4 Ved delinnbetaling fra bøtelagte dekkes *bøter før gebyr*.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Dersom boten fullbyrdes ved soning eller faller bort som følge av dødsfall, benådning, foreldelse o.1., bortfaller ubetalte *gebyr*.

§ 6 skal lyde:

§ 6 Når særlige forhold foreligger kan *gebyr* helt eller delvis ettergis.

